

Centrum judaistických studií Kurta a Ursuly
Schubertových

Filozofická fakulta

Univerzita Palackého v Olomouci

Kateřina Beerová

Židovský buddhismus: Fenomén židovských komunit v USA

Diplomová práce

Olomouc 2015

Vedoucí diplomové práce:
Doc. Tamás Visi, Ph.D., M.A.

Chtěla bych tímto poděkovat Doc. Tamás Visi, Ph.D., M.A. za vedení mé diplomové práce, cenné rady, poskytnuté informace, připomínky a věnovaný čas, které mi pomohly při jejím zpracování.

Mé poděkování patří také mým přátelům, kteří mi pomohli při tvorbě této práce a věřili v její dokončení a speciální poděkování mé milované sestře.

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně a uvedla v ní předepsaným způsobem všechny použité prameny a literaturu.

V Olomouci dne

Obsah

Úvod.....	6
1 Krize identity	8
1.1 Vznik a důsledky krize identity.....	8
1.1.1 New Age.....	11
1.2 Krize identity v USA	12
1.3 Krize židovské identity.....	13
2 Spirituální obnova amerického judaismu	20
2.1 Shlomo Carlebach	22
2.2 Zalman Schachter-Shalomi a Renewal hnutí	24
3 Západní Dhamma.....	29
3.1 Théravádový buddhismus.....	31
3.2 Zenový buddhismus	32
3.3 Sociálně angažovaný buddhismus.....	34
4 Židovská dhamma: hledání spirituality	40
4.1 Spirituální hledači.....	41
4.1.1 Rabín Alan Lew	41
4.1.2 Sylvia Boorstein	43
4.1.3 Marc Liebermann	45
4.1.4 Nathan Katz.....	45
4.1.5 Ram Dass	47
4.2 Analýza pozadí spirituálních hledačů.....	48
5 Buddhistická cesta k židovské tradici.....	55
5.1 Rabín Alan Lew a zen buddhismus jako klíč k modlitbě.....	57
5.1.1 Makor Or.....	58
5.2 Rabín David Cooper a skrytá židovská meditace.....	59
5.3 Rabín Jeff Roth a probuzené srdce.....	60
5.3.1 The Awakened Heart Project	61
5.4 Branda Soshanna a židovská dharma	62
5.5 Obnova spirituálního hnutí.....	63
5.5.1 Elat Chayyim – Center for Jewish Spirituality	64
5.5.2 Chochmat Halev – A center of Jewish Spirituality.....	64

5.5.3 Institute for Jewish Spirituality	65
Závěr	68
Seznam použitých pramenů a literatury	71
Seznam zkratek a symbolů.....	75
Anotace	76

Úvod

Konec 20. století a začátek 21. století je příznačný obratem obyvatelů západních materialistických zemí k východním tradicím, které člověka odvedou, popřípadě mu pomohou od starostí, které jsou spojené s materialistickou individualizovanou společností. Nejdříve se východní učení stávají výsadou uzavřené elitní skupiny jako je například na konci 19. století Teosofická společnost. Pak se východní praktiky od poloviny 20. století stávají „léčitkami“ velké masy lidí. V této době se také objevuje skupiny americké mládeže, hledající oživení své tradiční víry pomocí jiných východních nauk. Rodí se nový fenomén židů. Židé praktikující buddhismus neboli Jewish Buddhist, dále jen JUBU, termín poprvé použitý v knize Roberta Kamenetze. *The Jew in the Lotus*.

Snahou diplomové práce bude poskytnout chronologické nahlédnutí do pozadí americké společnosti: od krize identity až po spirituální hledání ve východních naukách. Pro pochopení proč židé vyhledávají východní nauky, je použit i základní koncept New Age od Ellie Hedgesové a Jamesa Beckforda. New Age zde není míněn jako synonymum esoteriky, ale jako objasnění, z jakého důvodu se lidé ze západu obracejí pro pomoc k východu.

První polovina diplomové práce je zaměřena převážně na otázku identity a důvod její krize. Po objasnění způsobu krize a její následky se v první části bude diplomová práce věnovat i spirituálnímu hledání a touze najít si vhodnou alternativu k pocitu nenaplněného života a zaplnění prázdnoty v něm.

V druhé části diplomové práce se zaměří na život JUBU, zvláště z první „generace“, kteří objevovali spiritualitu v jiných „nových“ naukách a bojovala se svou identitou. Příběhy těchto prvních JUBU budou vycházet z dvou hlavních knih. Převážně z knihy *Thora and Dharma* od psycholožky Judith Linzer, která je sama JUBU a uvědomovala si, že židů, praktikujících východní praktiky, je více, a tomuto problému věnovala celou svou disertační práci. Druhou knihou je již zmiňovaná *The Jew in the Lotus* od Kamentze. V této části se bude diplomová práce soustředit na hlavní pojící body mezi různými JUBU a důvody, proč se rozhodli hledat spiritualitu v jiných vírách či naukách.

Základním podkladem pro objasnění legitimacy a postoje židů k buddhismu jsou kniha *Meditation: From the Heart of Judaism* editovaná rabínem Avram Davisem a

kniha *Beside Still Watters*, obsahující osobní výpovědi nejenom židovských, ale i také křesťanských buddhistů. Základem pro objasnění termínu spiritualita, jež bude hlavním tématem a důvodem, proč židé se obracejí k východním naukám a hledají spiritualitu novou. Nathan Katze chápe spiritualitu jako osobní pocit, zkušenost. Síla spirituality je v její citlivosti na její realitu. Naopak Taylor chápe spiritualitu jako součást odmítnutí náboženství a důraz na jednotlivce, kdy hledá sám sebe. Spiritualita je v této diplomové práci považována za pocit naplnění jednotlivce v praktikování dané víry, a hledání toho, kde se cítí pohodlně.

Cílem práce bude nalezení odpovědi na otázku „Proč je buddhismus a popřípadě jiné východní nauky u židů v oblibě?“ Další otázkou je zjištění, proč židé hledají spiritualitu v jiných vírách a naukách.

Důvod hledání nových vír místo praktikování své vlastní vystihl rabi Kaplan:

„Until Jews become aware of the spiritual richness of their own tradition, it is understandable that they will search in other pastures.“¹

Pro buddhistickou terminologii byl zvolen jazyk páli.

¹ Kaplan, A. *Jewish Meditation: A Practical Guide*. New York: SCHOCKEN BOOKS, 1985. s. VIII.

1 Krize identity

Moderní západní svět prochází krizí nejenom náboženskou, materiální, ale převážně krizí samotné lidské identity. Pronikání velké vlny myšlení „New Age“ do společnosti na počátku 60. let, začalo poukazovat na problematiku individualizace jedince a touhy po splynutí se skupinou nebo hledání sebe sama.

Lidé se začali obracet k východnímu učení a hledat náboženství popřípadě i bez boha, které by pomohlo člověku dojít ke své podstatě. Podle filosofa René Guéna je vše způsobené ztrátou metafyzického učení a tradičního ducha, který se uchoval jenom na Východě. A pouze Východ může ukázat cestu Západu od racionálních profánních věd, které uzavřely chápání věcí pouze do vnímatelného světa.²

1.1 Vznik a důsledky krize identity

Nové myšlení Západního světa započalo v 17. a 18. století osvícenstvím. Do popředí vstupuje rozum a je mu kladen větší důraz nad náboženstvím. To vše znamenalo pozvolné odcizení člověka z etiky těchto církví a do popředí bylo vkládáno nazírání na národní, popřípadě menšinovou identitu.³ Osvícenství mělo ovšem dalekosáhlejší dopad na vývoj lidské společnosti. Rozvoj gramotnosti mezi laickou veřejností, důraz na vědy, zvláště pak na přírodní, darwinismus a pozdější kritické zkoumání Bible.

S osvícenstvím je spojovaná také sekularizace, avšak tento pojem je starší než osvícenství. Sekularizaci můžeme zaznamenat už v předkřesťanském Římě používáním slova *saeculum* ve významu „dlouhá doba“. Termín, který užíváme dnes, je odvozen od křesťanského odkazu pozemského světa. Sekularizace ve středověku nebylo hanlivým označením a nijak se nevyklučovalo s křesťanskou vírou. Přímé použití termínu sekularizace v pojetí „světský“ byl použit v 16. století s otázkou majetkového vyrovnání katolické církve v protestantských zemích s Vestfálským mírem. Od Vestfálského míru začala vnímat křesťanská církev sekularizaci negativně, ve smyslu zeslabení moci církve.⁴ O sekularizaci se začalo debatovat na konci 19. století.; v této době je i definována Georgem Holyoakem v 1846. V svém pojetí vyznačil sekularizaci jako oddělení náboženství od lidského života, které může být obohaceno vědou a světskými

² GUÉNON, René. *Krize moderního světa*. Praha: Herrman & synové, 2002. 117 s.

³ TAYLOR, Charles. *Sekulární věk: Dilemata moderní společnosti*. Praha: Filosofia, 2013. 167 s.

⁴ VIDO, R. *Konec velkého vyprávění?: Sekularizace v sociologické perspektivě*. Brno: Centrum pro studium demokracie, 2001. s. 15 – 17.

prostředky, například Kantův kategorický imperativ, pro který není nutné božské instance.⁵

Náboženství bylo odděleno od všech sfér života jednotlivce, stává se jenom čistě osobního záležitostí.⁶ Tím dochází k odstranění boha z úvah nad kosmem. Tím se otevřely dveře novému pohledu a kritickému objektivnímu nazírání na přírodu. Tento čin se stal specifickým základním rysem pro Západ, který se dokázal vymanit z mýtu a dát vědeckému bádání racionální charakter.⁷ Došlo k zracionalizování společenského postavení člověka, tím že se odstranila Božská podstata v jeho předurčenosti a volnost být tím kým chce.

Podle osvícenců tak lidé mohou být tím, kým chtějí, utvářet se a vyvíjet na základě sebe samých, nikoliv na základě vyšší instance. To znamená, že se člověk rodí tím, aby se vytvářel, rozvíjel a není osudu, nebo Boha, který by mu předurčil místo ve světě. Dochází proto k vytvoření identity, která musí hledat své nové místo. Vzniká individualizace člověka, který se otevírá společnosti a společnost ho přijímá. Hledání místa a své vlastní identity se pro člověka stává nikoliv osudem, ale úkolem.⁸

Jedinec si vybírá z více možností a to znamená, že rozhoduje sám za sebe, což vede k tomu, že vliv jeho skupiny na něj samotného klesá. Přináší tak více svobody, autenticity vedoucí k snižování vlivu nositelů tradic, tzn. jak rodiny, tak i institucionalizovaných církví.⁹ Budoucnost se stává nejistou a těžko předvídatelnou. Co bylo v dřívějších dobách pro jednotlivce dané, se teď se stává nejistotou. Dříve se člověk rodil do stavů, které určovala jeho postavení ve společnosti a jeho cílem bylo co nejlépe zapadnout do svého stavu, třídy.¹⁰ Jak zmínil sociolog Zygmunt Bauman:

„Modernita nahradila určení společenského postavení naléhavým a povinným sebeurčením.“¹¹

⁵ TURNER, S. Bryan. *Religion and Modern Society: Citizenship, Secularisation and the State*. Cambridge: Cambridge University Press, 2011. s. 128.

⁶ LUŽNÝ, D. Globalizace a sociologie náboženství. In DUŠAN, L. a VÁCLAVÍK, D. (ed.) *Individualizace náboženství a identita: Poznámky k současné sociologii náboženství*. Praha: Malvern, 2010. s.25.

⁷ HANUŠ, Jíří, ed. *Náboženství v době společenských změn*. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 1999. s.19.

⁸ BAUMAN, Zygmunt. *Individualizovaná společnost*. Praha: Mladá fronta, 2004. 171 s.

⁹ LUŽNÝ, D. Globalizace a sociologie náboženství. In DUŠAN, L. a VÁCLAVÍK, D. (ed.) *Individualizace náboženství a identita: Poznámky k současné sociologii náboženství*. Praha: Malvern, 2010. s. 25.

¹⁰ BAUMAN, Zygmunt. *Individualizovaná společnost*. Praha: Mladá fronta, 2004. s. 172.

¹¹Tamtéž, s 173.

Tím se identita sama dostává do rozkolu. Jedinec ji musí stavět, není mu přiřčena žádným stavem nebo třídou, musí hledat místa ve společnosti, která by zaplnila jeho stanovené cíle. Cíle, které jsou díky otevřené společnosti ve velké míře nabízeny, z nichž může člověk vybírat. S výběrem cílů a životního postavení přichází také nejistoty, zda tyto dosažené cíle udrží nebo popřípadě dosáhne. Strach z budoucnosti ho žene do permanentní nejistoty: Jsem zde správně? Činí to, co mám? Jsem tím, kým chci být?

Individualizace v jedinci způsobila to, že je na všechny problémy a nejistoty jedinec sám - sám se odcizuje od společnosti. Hledá proto náhražkové komunity, které mu poskytnou onu útěchu, popřípadě mu dokonce pomohou najít řešení pro jeho problémy.¹²

Největší strach v moderní západní společnosti pramení, jak jsme zmínili výše, z nestálosti věcí, které nejsou jisté v budoucnosti. Vše člověka neustále nutí měnit své postoje. Vymizení nebo omezení oné věčnosti a trvanlivosti tradic a hodnot se odráží na nejistotě a neustálém hledáním a kladení si otázek. Krásně to ilustruje dřívější pojetí rodiny, která byla chápána jako pevný svazek mezi příslušníky a nikdo ji tak nesměl ohrozit. Rodina byla pro členy něčím nesmrtelným, do které člen přispíval. Rodinné tradice v dnešní západní společnosti mizí, není důvěra v trvalé hodnoty. Jedinec není jistý ani v trvanlivost vztahu, rodiny. Zvyšující se procenta rozvodovosti jsou ukazovatelem snadného rozpuštění rodiny a založení nové. Věčnost chybí, lidé mění názory, nic není pevného ani víra, a ani vlastní identita.

„Abychom to zkrátili: dva základní velkokapacitní mosty, které v moderní době spojovaly (v obousměrném provozu) individuální smrtelnost s věčnými hodnotami se hroutí.“¹³

¹² BAUMAN, Zygmunt. *Individualizovaná společnost*. Praha: Mladá fronta, 2004. 174 s.

¹³ Tamtéž, s. 285.

1.1.1 New Age

„Religion has survived in the West in the form of spirituality, which is a post-institutional, hybrid and individualistic religiosity. Spirituality is the religious parallel of the sovereign consumer.“¹⁴

Sociolog náboženství Turner odkazuje, že se člověk v sekulárním světě nijak neobrátí k víře a k náboženství zády, jen se přizpůsobil dnešní individualistické a materiální společnosti. Tím, že je člověk sám vystaven okolí, hledá víru, která klade důraz na vyšší „Já“ jedince, kdy může čerpat sílu ze své duše a hledat svou lidskou podstatou, a to bez pomoci externích textů nebo kázání norem vyšších náboženských autorit.¹⁵ Není tedy žádná autorita, která by nad námi stála, ale naše nejvyšší Já, co vede člověka k hledání spirituální cesty.¹⁶

Taylor spiritualitu chápe jako odmítnutí institucionalizovaného náboženství, které svou autoritou mohlo zamezit v hledání svého já nebo diktovat určitá pravidla chování.¹⁷ Spiritualita tak pro jednotlivce působí terapeuticky, poskytuje to, co mu jeho původní víra pro něj ve zmatené a hlavně nejisté společnosti nedala.

Tato možnost přišla také, jak bylo zmíněné dříve, také s otevřenou společností, kdy člověku nejsou ve víře kladené žádné omezující mantinely, jak k tomu bylo dříve. Tenkrát byl člověk omezen církví, kulturou do které se narodil, ale dnes nikdo není limitován, a proto se naskýtá více možností snadnějších přístupů ke zdrojům spirituality.¹⁸

Vlny spirituality v New Age reagují pouze na postavení církve, kde je člověk oddělen od Boha. Objevují se tak dichotomie vyššího a dobrého Boha a nižšího omylného a špatného člověka. New Age ale vidí božství v jedinci samotném, on jediný dojde ke své dobré esenci. Hledá tak svou vlastní cestu, která je spojena subjektivně, tedy hledání mé pravdy. Objevuje se tak spirituální pragmatismus, kdy jedinec vyhledává to, co vyhovuje mu samotnému a nedrží se žádných konkrétních pravd a

¹⁴TURNER, S. Bryan. *Religion and Modern Society: Citizenship, Secularisation and the State*. Cambridge: Cambridge University Press, 2011, s. 226 – 227.

¹⁵ Tamtéž, s. 172.

¹⁶ SUTCLIFFE, J. Steven. *Beyond New Age: Exploring Alternative Spirituality*. Edinburgh: Edinburgh University Press, 2000. s. 227.

¹⁷ Tamtéž, s. 167.

¹⁸ Tamtéž, s. 19.

zásad.¹⁹ Velmi příznačným pro spirituální pragmatismus je tzv. „spirituální trh“, kdy si jedinec může volně vybírat z mnoha nauk, náboženství a tradic. Volnost výběru umožňuje jednotlivci si vytvářet si své vlastní spirituální směsi, aniž by se přihlašoval k nějaké určité církvi nebo učení.²⁰

Základními rysy New Age, jenž nabízí spirituální uzdravení jedince z moderního světa, jsou podle Ellie Hedgesové a Jamesa Beckforda:

Naděje, která přináší člověku představu o zlepšení jeho života tím, že bude hledat své Já.

Kritika moderní a povrchní společnosti, která ubírá místo kreativitě a soucitu s okolím. Kritika se také vztahuje na náboženství vyvolávající v člověku pocit viny.

Otevřenost k čerstvým a novým myšlenkám. Převzetí odpovědnosti za svůj vlastní život a dosažení svých vyšších životních hodnot.

Snaha o rovnováhu sil, blíže k přírodě a harmonii k celku.²¹ Hledání celistvosti ve společenství.

1.2 Krize identity v USA

V nově vytvořené zemi byl kladen důraz na víru, přičemž členství k náboženským komunitám bylo dobrovolné. Americké společenské zázemí přislíbilo realizaci tzv. „amerického snu“, který dovozoval člověku se stát prakticky čímkoliv.

Otevřenost k těmto možnostem se stala vidinou mnoha imigrantů k tvoření sebeurčení v dané společnosti. Tato změna je nejlépe vidět na imigrantech, kteří žili v Evropě v zakotvené rodině, a na jejím příbuzenstvu. Amerika se pro ně stala doslova novým světem, který jim nabízel osvobození a možnost se plně začlenit do majoritní společnosti.²²

V 50. letech 20. století je kladen velký důraz na rodinu, na náboženství a také na patriotismus a také na sdílení důležitých hodnot a následnou honbou za nimi.

¹⁹ SUTCLIFFE, J. Steven. *Beyond New Age: Exploring Alternative Spirituality*. Edinburgh: Edinburgh University Press, 2000. s. s. 28.

²⁰ ONDRAŠINOVÁ, M. Jak uchopit „neuchopitelné“: diskuze o detradicionalizované spiritualitě. In DUŠAN, L. a VÁCLAVÍK, D. (ed.) *Individualizace náboženství a identita: Poznámky k současné sociologii náboženství*. Praha: Malvern, 2010. s. 131.

²¹ SUTCLIFFE, J. S.. *Beyond New Age: Exploring Alternative Spirituality*. Edinburgh: Edinburgh University Press, 2000. s. 170.

²² TAYLOR, Ch. *Sekulární věk: Dilemata moderní společnosti*. Praha: Filosofia, 2013. s. 167.

Náboženská pozadí americké společnosti se stává různorodější. To co dříve platilo jako protestansko-katolicko-židovská společnost, je s příchodem imigrantů, zvláště muslimů a buddhistů, velkým nárůstem multikulturalismu narušen.²³ To vše vedlo k chaotickému období v 60. letech. Všechny tyto hodnoty jsou zpochybněny feminismem, válkou ve Vietnamu a černošskou segregací.

Současná americká společnost, která slibovala americký sen, se v tomto významu zničena. Jedinci zřídka kdy dosáhnou šťastného a spokojeného života.²⁴ Člověk je sám zanechán ve změti společenského chaosu. Zmítání jednotlivců ve společnosti a neuchopení tradic vede k tomu, že hledají celistvost v duchovenstvu a spiritualitě. Multikulturalismus vede k soužití výrazně odlišných náboženských skupin.²⁵

Nově nastolené podmínky vedou k tomu, že člověk má blízko ke všem různorodým naukám a vírám, které může libovolně kombinovat a tím zároveň hledat i svou vlastní cestu k duševnímu naplnění sebe sama.

1.3 Krize židovské identity

Politika USA byla otevřená každému vyznání bez výjimky, tudíž byla asimilace židů do americké společnosti velice jednoduchá. Vláda nepožadovala žádné nucené utváření komunit, ani žádné otázky, zda jsou Židé loajální a dost odpovědní státu. Jediné, co bylo podmínkou, byla kulturní a sociální asimilace, jež přijímala rozdílné náboženské vyznání.²⁶

I přesto, že se v americké společnosti vyžadovala víra, která byla dobrovolná, záleželo vždy na jedinci, jakou víru si zvolí. Pro Židy přicházející z Evropy z pevně ukotvených komunit tzv. kehil s důrazem na rodinu a příbuzenské vztahy, byla americká svoboda vyznání a kladení náboženského individualismu zcela něco nového. Důležité je proto zmínit, jakou formou se formulovalo americké židovstvo a jak reagovalo na měnící se společnost. Vzhledem k tomu, že první židovští přistěhovalci byli z jižní Ameriky, většinu část židovských imigrantů pochází z Evropy, kteří později ovlivnili americké židovské prostředí natolik, že nejdříve je důležité zmínit historii židovské

²³ TURNER, S. B. *Religion and Modern Society: Citizenship, Secularization and the State*. Cambridge: Cambridge University Press, 2011. 142 s.

²⁴ Tamtéž, s. 227.

²⁵ KAPLAN, E. D. *The Cambridge Companion to American Judaism*. Cambridge: Cambridge University Press, 2005. s. 110.

²⁶ KARP, J. A. *A History of the Jews in America*. Jason Aronson, 1996. s. 363.

identity od osvícenství v Evropě.

Osvícenství vedlo k rovnosti mezi lidmi a tedy k emancipaci židů. Ukončení židovské autonomie změnilo základy židovského života. To mělo za následek stěhování židů do rychle rostoucích měst, kde židé začali mluvit řečí dané majoritní společnosti, vstupovali do mnoha povolání, oblékali se jako jejich nežidovští sousedé, jejich děti byli sekulárně vzděláváni a sami sebe chápali jako loajální členy dané země.²⁷ Židovské Osvícení, Haskala, vedlo emancipaci přes sekulární vzdělání a důraz na jazyk dané společnosti. Jazyk hrál důležitou roli nejen v kázání, ale také v překladech hebrejských textů. Například Mendelssohn německý překlad Bible Bi'ur. Obhajobu kázání v němčině podává i Leopold Zunz, představitel Wissenschaft des Judentums, který ji chápe jen jako obnovu starodávné praxe lidové mluvy v kázáních. Wissenschaft des Judentums také obhajuje náboženskou reformu, která je nutná pro přežití judaismu v moderní době.²⁸

Se změnou životních podmínek židů se objevila touha také po změně stylu bohoslužeb v Synagogách. Změny se dovolávalo zvláště v německých velkých městech, jako byl Berlín a Hamburg. Změna spočívala ve zkrácení délky kázání, používání německého jazyka a tisknutí přeložených modlitebních knih. V roce 1817 se v Hamburgu se vytvořila skupina židů kolem spolku *The New Israelite Temple Association*, která založila první židovský chrám Templ, v němž bylo celé kázání v němčině, doprovázené zpěvy a varhany.

Objevili se také rabínští doktoři. Byli to rabíni se sekulárním vzděláním, mezi nimi je i Abraham Geiger, pozdější představitel reformního hnutí. Pocházel z ortodoxní rodiny a kromě sekulárního vzdělání získal i tradiční židovské. Ovlivněn Wissenschaft des Judentums chápal Mishnu a Talmud jako texty, které jsou historicky podmíněné a nejsou tvrzením Boží vůle. Geiger také věřil v silnou esenci judaismu, která zůstává po celou historii nezměněna a může být různými způsoby objevena. Pro něj proto esence judaismu je důležitější než texty a rituály. Ty jsou jenom pomocníkem, a při neplnění jejich cílů mohou být upraveny.²⁹

S reformací nevznikl jenom reformní judaismus, ale i také ortodoxie. Jednalo se o rabíny, kteří chtěli zachovat tradice a kladli na ně velký důraz. Společným cílem byl

²⁷ GARTNER, P. L. *History of the Jews in Modern Times*. Oxford: Oxford University Press, 2001. s. 131.

²⁸ Tamtéž, s. 140.

²⁹ SATLOW, L. M. *Creating Judaism: History, Tradition, Practice*. New York: Columbia University Press, 2006. s. 264.

boj proti reformním snahám, tedy pozměnit liturgii, kázání, a teologické principy. Hlavními představiteli ortodoxie byli Akiva Eger a jeho zeť Hatam Sofer, který prohlašoval separaci od všeho nového.

Evropa byla sice zakladatelem reformního a konzervativního proudu v judaismu, ale USA byla místem, kde nabyly tyto odnože velké síly a vlivu. Ortodoxie měla výsadní postavení do 30. let 19. století, kdy američtí židé hledali vhodnou alternativu, která by pasovala do jejich nového amerického života. Tyto možnosti mohli nabídnout reformní a později také konzervativní judaismus. Ortodoxie začala na měnící se podmínky reagovat například zavedením rodinných lavic hlavně na velké svátky.³⁰ Aby se lépe přizpůsobila americké židovské společnosti, vytvořila ortodoxie a konzervativní židovský teologický seminář, která vzdělávala rabíny, jež mohli později působit v obou denominacích.

V 19. Století si Isaac Harby přečítá článek v novinách o reformních snahách v Hamburgu, uchvácen těmito změnami zakládá reformní spolek v Charlestonu. K velkému rozvoji a vlivu pomohla také velká vlna emigrace německých židů, která s sebou přinesla reformní myšlení.

Vzniká konzervativní judaismus, jež se drží židovského zákona Halachy, ale může být interpretován velice volně, tak aby odpovídal současným podmínkám. Teologický seminář měl sloužit k akulturaci dětí přistěhovalců s kombinací tradičního učení a moderní kultury. Konzervativní judaismus jako termín a jeho ustanovení se vyznačil až příchodem rabiho Solomona Schechtera. Konzervatismus nabývá na síle a stává se dominantním, protože reformní hnutí se pro židy jevílo jako velký odklon a Ortodoxie příliš lpěla na tradicích. Konzervatismus se jim zdál nejlepší volbou.³¹

Všechny náboženské změny byly jenom reakcí na osvíceneckou představu náboženství, která tlačí na židy učinit ze své víry něco osobního a předělat svou víru do osobní kategorie. Tato kategorie požadující odstranění víry ze společenského života je ovšem postavena na protestantském modelu, která nutí židy přizpůsobit se tomu, aby se mohli začlenit do liberální společnosti jako je například USA. Jako důsledek můžeme zmínit reformní Pittsburgský kongres v 1885, kde bylo prohlášeno:

³⁰ GUROCK, S. J. Orthodox Judaism. in Norwood, H. S. a Pollack, G. E. ed. *Encyclopedia of American Jewish History*. Santa Barbara: ABC-CLIO, 2007. s. 71.

³¹ GROSSMAN, L. Conservative Judaism in Norwood, H. S. a Pollack, G. E. ed. *Encyclopedia of American Jewish History*. Santa Barbara: ABC-CLIO, 2007. s. 84.

„*We consider ourselves no longer a nation, but a religious community.*“³²

Na tomto citátu lze vidět, jak reagovalo reformní hnutí na volnou otevřenou společnost, kde již židé na rozdíl od evropských, byli rovnoprávnými svobodnými občany. Evropští židé reformu judaismu vnímali jako důležitou složku pro emancipaci. Američtí židé nepotřebovali bojovat za emancipaci, proto důležitým aspektem americké reformy bylo přizpůsobit judaismus svobodné společnosti a odstranění nežádoucích překážek k této asimilaci.³³

Kvůli důkladné asimilaci do majoritní liberální společnosti se vzdali pozice národa, aby se stali občany svobodné společnosti. Stávali se tedy americkými Židy, a jejich identita se tak přizpůsobila. Být Židem se stalo víceméně výběrem, nikoliv osudem.³⁴

Přestože světský svět byl oddělen od církve, křesťanství stále tvoří základní kámen americké společnosti. I přes jejich židovské hodnoty se od židů očekávalo, že se budou chovat podobně jako jejich křesťanští sousedé.³⁵ Asimilace Židů a jejich přizpůsobení americkému prostředí nejvíce odráželo v jejich životech, zvláště pak v bohoslužbách. Jak jsme mohli vidět výše, moderním židům lpění na tradicích nevyhovovalo a obraceli se proto od ortodoxie k liberálnějším formám judaismu: buďto k reformnímu, nebo ke konzervativnímu. Tyto formy musely reagovat na požadavek americké křesťanské společnosti, která očekávala účast židovských žen na bohoslužbách, což vedlo k postupné transformaci synagog (od zvětšení ženské galerie k postupným společným lavicím).³⁶ Nastala situace, kdy se kolem 80% žen žijící v domácnostech ve věku 25 – 45, více soustřeďovalo v židovských obcích a tím se ženy postupně staly nositelkami židovských tradic³⁷. Očekávalo se, že se panující rovnostářské tendence v křesťanské majoritní společnosti se projeví i v židovství.

V 40. a 50. letech minulého století proběhla v Spojených státech první vlna

³² KARP, J. A. *A History of the Jews in America*. Northvale: Jason Aronson, 1996. s. 368

³³ GARTNER, P. L. *History of the Jews in Modern Times*. Oxford: Oxford University Press, 2001. s. 147.

³⁴ KAPLAN, E. D. *The Cambridge Companion to American Judaism*. Cambridge: Cambridge University Press, 2005. s. 68.

³⁵ TURNER, S. B. *Religion and Modern Society: Citizenship, Secularization and the State*. Cambridge: Cambridge University Press, 2011. s. 142.

³⁶ LEVITT, L. *Impossible Assimilations, American Liberalism, and Jewish Difference: Revisiting Jewish Secularism*. *American Quarterly*, Vol. 59, No. 3. s. 812 – 813. Online cit. 2015-2-3 dostupné na <jstor.com>

³⁷ SARNA, D. J. *American Judaism a History*. Yale: Yale University Press, 2005. s.286.

stěhování obyvatel z měst do předměstí. Relokace židů do předměstských částí je vystavila nové zkušenosti – soužití židů vedle křesťanů. Přestěhování s sebou přineslo vzdálení židů od jejich synagog a komunit. Následkem nastolených okolností vzniká nová židovská identita, která se vyhraňuje vůči tomu, čím židé nejsou, a to křesťany.³⁸ S otevřeností ke křesťanské společnosti a žití v předměstských částech způsobilo prolínání křesťanských sekulárních symbolů a amerických svátků do židovského života.

V období druhé světové války je židovská identita naprosto kompletní, nábožensky i etnicky.³⁹ Po válce začíná velký boom po náboženství, po studiu bible, otevírají se semináře. Mladí židé hledají nový pohled na Boha, nové zkušenosti s židovskou tradicí. V oblibě se stává četba Martina Bubera. Nevyjímaje příchod uprchlíků před holocaustem, zvláště Lubačovičských chasidů, kteří přináší nový pohled a obrození spirituality, jež začínala v americkém židovství chybět. Ortodoxie začala v tomto období dokonce nabývat na oblibě.

Pevná identita se v období druhé světové války narušuje v 50 a. 60. letech. Objevuje se velký rozkol mezi samotnými židy, nemohli se sami dohodnout na tom, co představuje být „židem“. Pro některé židy se stala jejich víra velice důležitou, dokázali svou víru a své tradice prezentovat do americké společnosti; v rozkolu je také druhá část židů, kteří svému náboženství nedávali žádnou velkou důležitost.⁴⁰

*Each group seeking its particular definition of Judaism was required to describe, at least in general, what Judaism meant in its eyes.*⁴¹

Bouřlivé období v 60. letech se projevilo nejenom také u židovské mládeže. Reakcí na toto období je vznik Havura hnutí. Jednalo se o malou neorganizovanou, někdy až spontánní skupinu mladých lidí bez žádné velké autority. Hnutí Havura se pyšnilo velkým úspěchem mezi židovskou mládeží a zvláště dosáhlo velkého vlivu

³⁸ KAPLAN, E. D. *The Cambridge Companion to American Judaism*. Cambridge: Cambridge University Press, 2005, s. 67.

³⁹ Tamtéž, s. 75.

⁴⁰ RAPHAEL, L. M. *Judaism in America*. Columbia: Columbia University Press, 2003. 314 s.

⁴¹ KAPLAN, E. D. *The Cambridge Companion to American Judaism*. Cambridge: Cambridge University Press, 2005. s. 134.

na židovský život a bohoslužby. Jejich cílem bylo prosadit rovnost, soudružnost a skupinovou diskuzi.⁴²

Havura hnutí nejvíce reagovala na „suchost“ předměstských synagog reformního a zvláště konzervativního typu. Členové tohoto hnutí se setkávali a sedávali pospolu, diskutovali, slavili. Hledali soudružnost, míchali modlitby s tanci a meditacemi, jež byla reakcí na nedostatek spirituality v judaismu. Některé synagogy reagovaly na ohlas malého hnutí mládeže a přizpůsobovali bohoslužby jejich požadavkům. Oživili rituální praktiky a některé židovské tradice, jako například rituální pohřbívání,⁴³

Havura hnutí ovlivnilo nejenom bohoslužby, ale také i rekonstruktivní judaismus, jež se největšího rozmachu dočkal v roce 1968, kdy se začal přizpůsobovat zmatené době. Revoluční pohled byl například na souhlas smíšených manželství a nekladení velkých nároků na původ dítěte, proto aby mohlo být židem. Důležité se pro ně stala výchova, která dovedla dítě k židovství.⁴⁴

To, co se započalo v 50. a hlavně 60. letech vedlo začátkem 70. let k otřesu židovské identity. Krize židovské identity byla předcházená nízkou porodností, smíšeným manželstvím a druhou vlnou emancipace žen. To vše mělo za následek oslabení religiozity v židovské identitě⁴⁵, která vedla k zesílení duální identity, kdy se mladá generace toužila se natolik integrovat a být jako nežidovská společnost. Jejich život byl založen na dvou kulturních tradicích, především na americké a dodatečně na židovské.⁴⁶⁴⁷ Objevuje se alternativní kultura, hledající svou vlastní identitu v rozbouřené společnosti plné nejistot, jejich vlastní osudu převážně v nových náboženstvích. Velká obliba stoupá u buddhismu speciálně zen buddhismu.

Mladí lidé se nechovají jako jejich prarodiče nebo rodiče, vybírají své životní hodnoty, které vůbec nemusí být v souladu s tradicí nebo vírou. Židovství přestalo mít velký vliv na jejich životy, na volbu povolání, na místo pobytu a především na chápání sebe sama.⁴⁸ Důsledkem toho se definice židovství stává pružnější než kdykoliv předtím. Judaismus stává spíše eklektickým, propojující svou víru s jinými nauky

42 KAPLAN, E. D. *The Cambridge Companion to American Judaism*. Cambridge: Cambridge University Press, 2005. s. 321

43 RAPHAEL, L. M. *Judaism in America*. Columbia: Columbia University Press, 2003. 346 s.

44 DINER, R. H. *The Jew of the United States, 1654 to 2000*. California: University of California Press, 2006. s. 323.

45 KARP, J. A. *A History of the Jews in America*. Northvale: Jason Aronson, 1996. s. 308.

46 Tamtéž, s. 368.

47 LEVITT, L. *Impossible Assimilations, American Liberalism, and Jewish Difference: Revisiting Jewish Secularism*. *American Quarterly*, Vol. 59, No. 3. s. 812. Online cit. 2015-2-3 dostupné na <jstor.com>

48 RAPHAEL, L. Marc. *Judaism in America*. Columbia: Columbia University Press, 2003. s. 348.

převážně z Východu.

Co se týče identity, musíme podotknout, že religiozita je brána odlišně v různých jednotlivých sektorech judaismu, přesto hraje stále důležitou roli v židovské identitě, ačkoli v menší míře než u jiných náboženských skupin.⁴⁹

⁴⁹ KAPLAN, E. D. *The Cambridge Companion to American Judaism*. Cambridge: Cambridge University Press, 2005. s. 181.

2 Spirituální obnova amerického judaismu

Individualizace společnosti způsobila otevřenost daného jedince k více volbám, především k výběru svého životního postoje k víře, popřípadě k vírám. Religiozita, jak uvidíme níže, není pevně stanovená, ale nabývá hybridní formy. Příkladem je transformace východních nauk a vír jako je hinduismus či buddhismus do západní společnosti.

Hybridita religiozity je způsobená snadně dostupnými informacemi o jiných duchovních cestách, které jsou často prezentovány většinou laiky nebo upravenými verzemi dané víry do prostředí individualizované společnosti. Člověk si tak vytvoří svou vlastní představu nově přijímané víry, jež je zbavena tradic⁵⁰, která by odporovala nebo byly překážkou pro integraci do západního světa.

V momentě kdy se víra stala pouhou osobní záležitostí, lidé si začínají volit, v co věřit. Objevení se decentralizovaných tradic nabízí možnost zakomponovat nové tradice do již institucionalizovaných náboženství a mohou se tak stát nezbytným doplňkem pro obnovení ztracené spirituality. Tento pragmatický eklekticismus v judaismu je příznačný pro rebeho Shlomo Carlebacha a rebeho Zalman Schachter-Shalomiho, z jehož podnětu vznikl také Jewish Renewel hnutí.

Rebe Schachter – Shalomi vkládá do obnovování spirituality často prvky z kabaly. Pro lepší pochopení bude kabalu a její mysické učení v následujících řádcích lepší nastínit.

Kabala (tradice) se objevila v 12. – 13. století ve Španělsku. V této době je kabala považována za elitářskou, udržovanou v úzkém kruhu vzdělanců. Tento stav se mění s vyhnáním židů ze Španělska v roce 1492. Vyhnání způsobilo silnou demografickou změnu. Židé se vydávali hledat nové domovy do sousedních zemích včetně Osmanské říše. V Osmanské říši se díky vyhnání rozvinulo město Sefed, kde vzniklo důležité kabalistické centrum. Zde také nabrala Kabala zcela nový směr a význam s rabínem Isaacem ben Solomon Luriou. Jeho upravený koncept kabaly je dnes znám jako Luriánská kabala.

Učení rabína Luria se dochovalo prostřednictvím rozhovorů s jeho žáky, které

⁵⁰ LUŽNÝ, D. Globalizace a sociologie náboženství. In LUŽNÝ, D. a VÁCLAVÍK, D. (ed.) *Individualizace náboženství a identita: Poznámky k současné sociologii náboženství*. Praha: Malvern, 2010. s. 33.

jsou nesystematické a často nezávislé na jednom pevném zdroji.⁵¹ Umřel v 38 letech a nezanechal po sobě žádné ucelené dílo. Důležitým následovníkem byl Hayim Vital, který systematizuje učení svého učitele v díle *Ets Hayjim* (Strom života).

Nejdůležitějším konceptem luriánské kabaly je Tsimtsum – stažení sebe sama. Tento koncept si Luria vypůjčuje z použitého, ale zapomenutého pojednání v 13. Století, kde původně znamenalo „soustředění“.⁵² Podle Luria bůh neexistuje nezávisle na světě, ale pro svou existenci ho svět potřebuje,⁵³ proto první činem En Sof (nekonečný) bylo stáhnutí do sebe sama, aby udělal místo pro svět. Existence vesmíru a světa je tedy důležitá na procesu stažení se Boha. Bůh v tomto případě ustupuje, aby udělal místo lidem.⁵⁴

S tímto je spojené také Shevirath Ha-Kelim (rozbití nádob), deset sefirot jsou nádoby emanující z En Sof do materiálního světa a jsou hierarchicky seřazené podle blízkosti k En Sof.

Rozbití nádob je způsobené prouděním božího světla skrz Adam Kadmon. Adam Kadmon (prapůvodní člověk) byl vytvořen božím světlem, které po stažení se ze světa vytvořilo prvotní a nejvyšší formu. Ta se objevila hned po tsimtsum a skrze tuto formu, prapůvodního člověka, proudí boží světlo z jednoho směru, nikoliv ze dvou.⁵⁵ Toto světlo proniká všemi deseti sefirami, ale světlo projde pouze třemi hlavními a dalších sedm se rozbijí. Božské světlo se tak smíchá se zlem (kelipot), jež získává svou vlastní existenci.

Tyto boží jiskry, které jsou uvězněné v rozbitých nádobách a smíchány se zlem, musí být navraceny zpátky k Bohu a tím bude pořádek sefirot znovu nastolen. Tato obnova se nazývá Tikkum Olam – obnova světa. Židé musejí praktikovat dobro, aby se sefirot uvězněné v nádobách mohly osvobodit. Každým zlým skutkem jsou sefirot udržované zlem a tím je narušena harmonie sefirot.⁵⁶

Luriánská kabala se stala základním učením pro rozrůstající chasidské hnutí ve východní Evropě v 18. století. To, co bylo záležitostí úzkého okruhu lidí a nepřístupné lidskému rozumu, se v 18. století stává dostupné masám lidí. Rozdíl od původní Luriánské kabaly, kde praktikování micvot mělo přivést mesiáše, je zde kladen důraz na

⁵¹ SCHOLEM, G. *Major Trends in Jewish Mysticism*. New York: Schocken Books, 1995. s. 254.

⁵² Tamtéž, s. 260.

⁵³ BLAHA, J. *Tóra ve světle kabaly*. Praha: Josef Blaha, 2014. s. 87.

⁵⁴ Tamtéž, s. 85.

⁵⁵ SCHOLEM, G. *Major Trends in Jewish Mysticism*. New York: Schocken Books, 1995. s. 265.

⁵⁶ BLAHA, J. *Tóra ve světle kabaly*. Praha: Josef Blaha, 2014. s. 98.

jednotlivce, aby pomocí micvot dosáhl devekut - přilnutí k Bohu. K tomu, aby se rozšířila mezi lid, byla kabala zjednodušena a stala se spíše praktickým mystickým učením vedoucím jednotlivce v jeho životě.⁵⁷

2.1 Shlomo Carlebach

Rebbe Schlomo Carlebach, dále jenom Shlomo⁵⁸, pocházel z významné rabínské rodiny z Německa, která byla nucena uprchnout před nastupujícím nacismem do USA. V New Yorku Shlomo začal navštěvovat ješivu u Aharona Kotlera⁵⁹, později svými se se bratry v roce 1949 se připojuje k lubačovickým chasidům. Zde se setkává se Zalmanem Schachterem. Mladý Shlomo nadšen Lubačovickým chasidem natolik, že sám sebe vnímal jako plný síly na to, aby zachránil židy „stal se mužem s misíí.“⁶⁰

I když byl doslova pravou rukou Mendela v roce 1955 opouští Chabad a nachází svůj nový životní směr v hudbě. Jeho první album bylo vydáno v roce 1959 a s ním přichází na veřejnost něco neobvyklého. Jednalo se o syntézu amerického folklóru s chasidskými tradičními nápěvy, což vedlo k vytvoření zcela nového hudebního žánru tzv. neo-chasidského ortodoxního folku.⁶¹ Jeho neznámější píseň „Am Yisrael Chai“ se v roce 1965 dostala do podvědomí mladých lidí.

Nejdůležitější období pro Shloma byla 60. léta, zvláště dvouleté období 1966 – 1968, kdy se stal „spirituálním otcem“. V roce 1966 účinkuje na festivalu Berkeley Folk Festival v Kalifornii, kde nejvíce oslovil tisíce mladých lidí, zvláště z hnutí hippie. Jak popsal Natan Ophir v interview vztah rebeho Shloma k hippie:

„Shlomo described the hippies as a new generation of young people who hear the Divine melody but „don't know the words“. Shlomo's thesis was that the world would be fixed when the older generation listens to the hippies' melody, and simultaneously

⁵⁷ SCHOLEM, G. *Major Trends in Jewish Mysticism*. New York: Schocken Books, 1995. s.341.

⁵⁸ Sám požadoval, aby ho oslovovali rebe Shlomo, nikoliv rabín

⁵⁹ Aharon Kotler pocházel z významné rabínské rodiny. Do USA přichází v roce 1941, kde nachází útočiště před nacistickým režimem. Zde se rozhodl rozšířit tradiční talmudické vzdělání, které se naučil ve východních evropských ješivách. Otevřeně se hlásil k izolaci od moderní doby a netoleranci ve spolupracování s moderními formami judaismu. Jeho vliv na americké studování Tóry byl značný a dodnes v USA patrný.

⁶⁰ „He became a man with a mission.“ SARNA, D. Jonathan. *American Judaism a History*. Yale: Yale University Press, 2005. s. 346.

⁶¹ SARNA, D. J. *American Judaism a History*. Yale: Yale University Press, 2005. s. 346.

„these inspired young people“ learn some of the traditional words.“⁶²

Úspěch na festivalu ho vedl k rozhodnutí zůstat v San Francisku a založit House of Love and Prayer, kde se členové nazývali bratry a sestrami. Bylo to místem, kde se konaly meditace, jóga, praktikování jiných praktik vypůjčené z východních náboženství a nauk, což mělo sloužit k navrácení k židovství.⁶³

Rebe Shlomo dokázal celkově výborně reagovat na hledání zmatené mladé generace v chaotickém období, kdy ústřední myšlenkou bylo nalezení vnitřního já a místa ve společnosti. Chopil se i feministické vlny a hlásání po rovnosti. I když pocházel z ortodoxního prostředí, umožnil ženám stát se rovnými – společné modlitby, tance, zpěv a dokonce je podporoval ve feministických hnutích a ordinoval rabínky. Kromě těchto změn do svého učení zakomponoval také východní učení, jež se v té době stávalo velice populární; sám navštěvoval ašrámy a jóga centra. Měl zájem také o buddhismus.

Dále pozval meditativní skupinu z Kfar Saby, která se snažila ukázat oduševnělou a meditativní stránku judaismu. Meditace probíhala s doprovodem Shlomových zpěvů a zároveň se pronášela meditativní fráze „Ki Kadosh Ani“. Účastníci meditace měli dojít k stavu procitnutí a uvědomění, že je člověk opravdu uvnitř svatý.⁶⁴

Shlomo cítil zodpovědnost vůči ostatním lidem, jež postrádali spirituální citění k židovské víře. Jezdil po světě zachraňovat tzv. „ztracené duše“. Do svých písní zahrnoval tance, zpěv a radost. Společně s rebem Zalmenem věřil, že judaismus je spirituální cesta, která může hovořit ke každé bytosti, jen se musí odhalit hloubka.⁶⁵ Zakládá T.S.G.G – Taste and See God is Good, která měla pomoci přiblížit ortodoxní judaismus mladým lidem. zastával názor, že nelze mluvit k lidem o Bohu, když jim nedáte příchut' boží dobroty.⁶⁶

Zážitek ze setkáním s charismatickým rebem Shlomem je popsán jednou účastníci jeho vystoupení, kde se cítila „bezpečná a nekritizovaná“ a reakcí na jeho

⁶² Twenty years on, the real and radical legacy of Rabbi Carlebach online. c 2015. Dostupný z WWW: <<http://www.jvhri.org>>

⁶³ SARNIA, D. J. *American Judaism a History*. Yale: Yale University Press, 2005. 348 s.

⁶⁴ KATZ, L. Y. *Rabbi Shlo Carlebach*. Online c. 2015. Dostupné z WWW: <<http://www.jewishvirtuallibrary.org>>

⁶⁵ KAPLAN, E. D. *Contemporary American Judaism: Transformation and Renewal*. New York: Columbia University Press, 2009. s. 280.

⁶⁶ Brill A. *Interview about Rabbi Shlomo Carlebach with Natan Ophir*. online c. 2015. Dostupné z WWW: <<https://kavvanah.wordpress.com>>

zpěvy „...poprvé v židovském kontextu mohu cítit, že zažívám spirituální zkušenost.“⁶⁷

Shlomo umírá v 1994 a zanechává po sobě obrovské dědictví. Byl prvním rabínem, který podporoval feministické hnutí, pořádal koncerty i pro nežidovské posluchače, zvláště šířil po-Holocaustové poselství odpuštění a lásky. Zakládají se nové synagogy po celém světě.⁶⁸

Jeho učení bylo o vyléčení světa, jež lze dosáhnout pouze pomocí bezpodmínečné lásky, proto všechny nazýval „svatý bratře“, „svatá sestro“. Důležité pro Shloma byla empatie, která měla pomoci člověku najít v sobě to nejlepší. Měl utopická představa, že svět bude zachráněn právě láskou, rovností a bratrstvím.

Bylo pro něj důležité ukazovat emoce, rád lidi objímal a líbal. I přes pozdější obvinění ze zneužívání žen, zanechal rebe Shlomo nepředstavitelné dědictví a vliv na pozdější spiritualitu v judaismu, která před jeho působením chyběla. Svým působením přispěl velkou mírou k fenoménu Baal Teshuva⁶⁹, kdy se mnozí mladí „hledači“ opět vraceli k judaismu, především k tomu ortodoxnímu.⁷⁰

2.2 Zalman Schachter-Shalomi a Renewal hnutí

Jewish Renewal je pokusem oživit spiritualitu, která je nejvíce manifestován z chasidských kořenů, ale také má kořeny z premoderního židovského pietismu.⁷¹ Vychází z hnutí Havura a pokračuje ve feminismu, praktikování jógy a meditacích a v ekologii.

Judaismus přijímá jiné ideje z okolí, kterými pak zpracovává staré doktríny, za účelem vyrovnání se s vírou a praktikami. To nazývá profesor Magid jako historicismus, který vede k tomu, že je judaismus schopen přijímat a vstřebávat okolní změny a tak si vytvářet svůj nezávislý postoj. Přesto historicismus nevidí nijak důležitým pro rozvoj judaismu, neboť záleží vždy na rozhodnutí autority, která určí co je tou vnější a vnitřní tradicí.⁷²

⁶⁷ BLUSTAIN, S. *Rabbi Shlomo Carlebach's Shadow side*. online c. 2015. Dostupné z WWW: <lilith.org>

⁶⁸ Často jsou tyto synagogy označovány jako „Carlebach Minyan“.

⁶⁹ Sám Rebe Shlomo nerad používal tento termín, protože podle něj tento termín odkazoval k židům žijící v neortodoxním prostředí, že žili špatně a jejich „návrat“ k judaismu je jako litování.

⁷⁰ KAPLAN, E. D. *Contemporary American Judaism: Transformation and Renewal*. New York: Columbia University Press, 2009. s. 284.

⁷¹ MAGID, S. *A Perspective on Jewish Renewal*. online c. 2015. Dostupné z WWW. <<http://spiritualprogressives.org>>

⁷² MAGID, S. *A Perspective on Jewish Renewal*. online c. 2015. Dostupné z WWW. <<http://spiritualprogressives.org>>

Pozornost od historicismu obrací Magid na synkrezi, která je příhodnější pro současný judaismus. Synkreze v Magidovém pojetí je naprosté vsáknutí vnějších podmínek do náboženství, což může vést také k novým náboženským formacím. Takovou synkrezi demonstroval na Musar hnutí.⁷³

V současné době, kde panuje pluralismus a multikulturalismus přijímáme hodnoty a pohledy na svět i z jiných zdrojů. Na to právě výborně reaguje Jewish Renewal hnutí, které se je vnímáno jako jedna z dalších náboženství ve světě. Nevyvíjí žádné hranice mezi judaismem a jinými náboženstvími, nebrání se ani míchání různých spirituálních praktik.⁷⁴

Představitelem a zakladatelem židovského Renewal hnutí je rebe Zalman Schachter-Shalomi, dále jenom rebe Zalman. Narodil se v Polsku, ale vyrůstal ve Vídni v chasidské rodině otevřené západním myšlenkám. S nástupem nacistické moci zvolila jeho rodina útěk přes Belgie do New Yorku, kde začal navštěvovat centrální Lubavičskou ješivu. Po ordinaci v roce 1947 se účastní podobně jako rabi Carlebacha mise navrácení „ztracených duší“ konané na univerzitách. V 1956 se stává ředitelem a profesorem Judaistických studií na Univerzitě Manitoba v Kanadě, kde byl požádán rabínem Greenem o založení Havurat Shalom.

V roce 1968 se rozchází s učením Chabad chasidů a vydává se na svou vlastní nezávislou cestu, která je spojená se vztahy k jiným náboženstvím v závislosti s moderní kulturou. Sám se popsal jako „devanner“. Jendá se o jidiš slovo znamenající modlit se. Díky inspiraci Havurat Shalom zakládá v roce 1963 B'nai Or a později ji přejmenovává na P'nai Or kvůli účasti i žen, z kterého později vznikl Jewish Renewal.

Jeho další životní etapou je rok 1985, kde 40 dní stráví u Lama Fondation. Na základě tohoto jeho ústraní vzniká nové spirituální učení. Započíná dialogy s různými spirituálními náboženstvími učením⁷⁵ jako byl sufismus, buddhismus. Byl více otevřený všem náboženstvím a naukám. Experimentoval s drogami, navštěvoval indiány a s velkou mírou se zajímal o východní náboženství.

V roce 1990 se účastní exkurze do Dharmasaly, kde se konalo setkání s

⁷³ MAGID, S. *A Perspective on Jewish Renewal*. online c. 2015. Dostupné z WWW. <<http://spiritualprogressives.org>>

⁷⁴ MAGID, S. *A Perspective on Jewish Renewal*. online c. 2015. Dostupné z WWW. <<http://spiritualprogressives.org>>

⁷⁵ DAVIS, H. T. *In Exile Together -- A Dialogue of Faith*. online c. 2015. Dostupné z WWW. <<http://www.patheos.com>>

Dalajlámou. Nebál se propojit svět tradičního judaismu se světem současné vlny spirituality přicházející z východu. Na sklonku svého života byl pozván do Narobi Univerzity (první buddhisticky inspirované univerzity na západě), kde později také působil jako World Wisdom Chair.

Rebe Zalman si uvědomoval krizi, které americký judaismus čelil, a proto se snažil posilnit judaismus mystickým vhladem, meditacemi. Kladl velký důraz na emoce, jež byly dříve opomíjené. Podle něj emoce pomáhaly a vedly při modlitbách k vnitřnímu vhladu.⁷⁶ Postup modliteb ukázal Kaplan:

Jeho učení začínal u chasidického stolu (tish). Rebe Zalman seděl u stolu na speciální židli a začínalo učit Tóru, zpívalo se. Potom Rebe vstal a požádal každého, aby se přemístil o místo doleva. Ten, který se ocitl na místě rebeho, byl rebem požádán, aby se podíval do svého nitra, pro svou rabínskou jiskru, a pokud ji objevil, měl je učit.⁷⁷

Bohoslužba byla prolínána meditacemi. Meditační prvky přenesl Zalman také do recitace modlitby Šema, kdy každý účastník modlitby byl požádán pronést ji 4x s přestávkami ticha. První pronesení bylo pomalé a mělo znít, jako kdyby ji pronesl přímo Mojžíš. Po druhé byla Šema doplněna jménem modlicího, místo Jisrael. Potřetí byla Šema recitována se jménem osoby, s níž měl modlíci problémový vztah. Tímto měla modlitba pomoci „vyléčit“ problém. Naposledy modlitbu pronesli, jako kdyby leželi na smrtelné posteli a čekali na konečnou transformaci do čistého světa.⁷⁸

Rebe Zalman se snažil judaismus přiblížit moderní společnosti, vyhledávající to, co materiální svět dal do ústraní. Byl si také vědom otevřenosti židovské mládeže k jiným náboženstvím a snažil se proto tento postoj podporovat. Judaismus měl být více otevřený k jiným náboženstvím, více feministický a hlavně měl užívat více mystiky a půjčování si z jiných disciplín.⁷⁹ Sám Zalman chápal náboženství jako důležitý celek a ani jedno nemá absolutní dominantní pravdu. Každé náboženství je důležité, a proto je dobré.

⁷⁶ KAPLAN, E. Dana. *Contemporary American Judaism: Transformation and Renewal*. New York: Columbia University Press, 2009. s. 272.

⁷⁷ BLUSTAIN, S. *Rabbi Shlomo Carlebach's Shadow side*. online c. 2015. Dostupné z WWW: <lilith.org>

⁷⁸ KAPLAN, E. D. *Contemporary American Judaism: Transformation and Renewal*. New York: Columbia University Press, 2009. s. 277.

⁷⁹ *Beyond Jewish Triumphalism* online. c. 2015. Dostupné z WWW: <<http://www.patheos.com/Resources>>

„When I refer to a vital organ, I mean to say that the liver cells will not become lung cells, they will not become kidney cells, they will not become bone cells. Each organ is really important to the function of life within the planet, and what the planet needs from Jews is very specific. In general, we will all participate in the life of the planet. But each religion has a different approach, just as each organ has a different function. The totality is to enhance the life of the planet of consciousness and make it a place where G-d can manifest him/her/itself. The other religions are doing the same thing but they have to do it with their moment, their organ.

So, for example, the teachings about morals and ethics and family life and all that kind of stuff are very, very strong in Judaism. At the same time there is something about the total forgiveness that Christianity offers that is also very important in the world. And the surrender to G-d that Islam demands is very important; and the Buddhist invitation to see it all as illusion is very important. Each one of us (each religion and faith) produces something that is special, specific to our contribution to keep the world healthy.“⁸⁰

Přestože se Aleph brání jeho zařazení do termínu „New Age“, je zcela viditelný styl psaní jejich zakladatele rebe Zalmana. Vzorným příkladem nám může posloužit začlenění koncepce Gaia vědomí, neboli hypotéza Gaia⁸¹. Země je organizmus a lidé na ní potřebují náboženství, aby k této zemi měli jistou odpovědnost. Holistická představa, která se odvozuje od jednotného zdroje, ve kterém jsou všechny bytosti vzájemně propojeny. Tento jednotný zdroj je součástí každé bytosti.

Prvky New Age jsou spojované s přáním po spirituální obnově a jejím obživením, pluralitě a smyslu komunity.⁸² Bohem popisujeme intuitivní pochopení, že univerzum je jedno, ve kterém jsou všechny entity obsahující jak dobro, tak i zlo. *Tikkun olam* přináší práce s lidmi všech náboženství, protože jednotlivá duše je jenom vyjádřením jedné velké Duše. Toto je prostředkem pro spásu, stejně jako je v New Age je spása zaměřena více na celek než na jednotlivce.⁸³ Rebe Zalman také věřil, že sdílení

⁸⁰ *Beyond Jewish Triumphalism*. online c. 2015. Dostupné <<http://www.patheos.com>>

⁸¹ Tuto představu myslící planety představil James Lovelock. Země je podle této hypotézy chápána jako komplexní systém. Planeta Země je živá vytvářející podmínky pro život. Země je organismem, který myslí a vlastní své vlastní vědomí.

⁸² POSEN, M. *Jewish Renewal's Reconstruction of Theological Meaning in the Teaching of Rabbi Z. Schachter-Shalomi*. In ROTHENBERG, E. C. a VALLELY, A. *New age Judaism* Norfolk: Vallentine Mitchell, 2008. s.75.

⁸³ Tamtéž, s. 83

spirituálních tradic, které jsou ve světě zastoupeny v různých náboženstvích, se integrují do sebe.⁸⁴

Institucionalizované náboženství v západním prostředí musela reagovat na sekularizaci a silnou racionalizaci tímto způsobem, že přeorientovala pravdivé tvrzení o světě do podoby pravdy srdce.⁸⁵ Toto přeorientování prezentuje jak rebe Shlomo Carlebach, tak i Renewal hnutí.

Podle Shloma je judaismus splynutí srdce a mysli, jedná se o osobní spirituální cestu, která mluví k duši člověka. Jednalo se mu tedy o to, aby se o to podělil s ostatními. Každý okamžik a dokonalá příležitost ke spojení s Bohem je důležitá. Každý se může stát božím partnerem.

Renewal hnutí věří, že není objektivní pravdy, které by si nárokovala spirituálního přístupu, a tudíž existuje mnoho spirituálních cest, ze kterých si člověk může vybrat. Proto se Renewal zaměřuje na duševní následování pravdy. Vyhnout by se při hledání duševní pravdy mělo ortodoxním dogmatům. Svoboda volby je dle Renewal známkou opravdové spirituality.⁸⁶

⁸⁴ MAGID, S. *Reb Zalman Married Counter Culture to Hasidic Judaism*. online c. 2015. Dostupné z WWW: <<http://forward.com>>

⁸⁵ LUŽNÝ, D. Globalizace a sociologie náboženství. In DUŠAN, L. a VÁCLAVÍK, D. (ed.) *Individualizace náboženství a identita: Poznámky k současné sociologii náboženství*. Praha: Malvern, 2010. s.93.

⁸⁶ GROESBERG, S. *Jewish renewal: A Journey the Movement's History, Ideology and Future*. Bloomington: iUniverse, 2007. s. 101.

3 Západní Dhamma

Stejně jako judaismus tak i buddhismus se v americkém prostředí vyvíjel a přizpůsobil podmínkám americké společnosti. Proto je pro vykreslení celého kontextu JUBU nutné jak nastínit, jaká cesta vedla buddhismus do amerického prostředí, tak i jeho osvojování a přizpůsobování americké společnosti do její kultury.

K lepšímu pochopení buddhistické transformace do americké podoby jsou vyjmenovány 3 nejvíce oblíbené a stále rostoucí buddhistické tradice, a to vipassaná meditace z théravadového buddhismu. Tuto tradici proslavila 2 vlivná centra Insight Meditation a Spirit Rock Meditation Centre. Dále pak je to zen buddhismus a sociálně angažovaný buddhismus, jež byl nejdříve americké společnosti představen americkým centrem Buddhist Peace Fellowship dále jenom BPF.

Buddhismus postupem času proniká od asijské přistěhovalecké komunity přes elitářskou skupinu inteligence až k masovému praktikování buddhismu. Je to způsobeno tím, že buddhismus je oproti křesťanství a judaismu, které zakládaly své národní instituce se silným vlivem na své vyznavače, spíše orientován regionálně a přizpůsobuje se daným podmínkám okolí.

Ovšem buddhismus se neobjevuje v 60. letech 20. století, i když se v této době dostává do značné obliby. Prvním kontaktem buddhismu s americkou půdou se konal již dříve než ve 20. století a daleko dříve, než zasedal v prvním Parlamentu světových náboženství konaném v Chicagu 1893.⁸⁷ Před Parlamentem se americká společnost, převážně elita, setkávala s buddhismem v rámci zájmu o orientalismus prostřednictvím textů, zvláště z evropského prostředí. Mezi takové autory patřil například Henry David Thoreau, vliv je zde i od skupiny teosafistů. První učitelé z asijského prostředí přicházejí do Ameriky až právě v roce 1893.

Na začátku 19. století se zdrojem orientalismu západních učenců staly texty, z kterých učenci vytvořili naprostou transformaci asijské kultury tak, aby byla přijatelná pro západní čtenáře. To vedlo k tomu, že orientální kultura byla více představou

⁸⁷ Jedná se o první snahu o náboženskou toleranci, a mezináboženský dialog. Kromě reprezentování konkrétních náboženství z celého světa (buddhismus byl zastoupen 12 mluvčích nevyjímaje důležité osoby pro americký buddhismus Soyen Shaku, který s sebou přináší buddhistické práce přeložené do angličtiny) bylo také první velkým mezníkem kontaktu amerického kontinentu s asijskou kulturou prostřednictvím rodilých mluvčích a jejich snahou o synkrezi moderní doby s americkou společností. Tímto počinem se americký kontinent otevřel náboženskému pluralismu. Viz SEAGER, R. Hughes. *The World's Parliament of Religions The East/West Encounter, Chicago 1893. Bloomington and Indianapolis: Indiana University Press, 2009.*

západních autorů než skutečný život v orientálních zemích.⁸⁸ Později přicházejí také překlady originálních textů nebo překlady již přeložených textů prostřednictvím učenců T. W. Rhys Davids (1843–1922), Hermann Oldenberg (1854–1920), Émile Senart (1847–1928), Max Müller (1823–1900), Louis de La Vallée Poussin (1869–1938) atd.⁸⁹

Chaotická 60. léta se stala přímo ornou půdou pro rozšíření buddhismu do podvědomí společnosti. Lidé hledali myšlenku nenásilí, možnosti osvícení respektive nalézání sebe sama prostřednictvím meditací. Tím více buddhismus dokázal nabídnout řešení na sociopolitické problémy, na které dominantní náboženství nedokázalo reagovat.⁹⁰ Lidé si začali uvědomovat bolest z krize společnosti v 60. letech a jediným lékem na způsobenou bolest nacházeli v hledání nové spirituality, zvláště té svobodné.⁹¹

Pro jasnější uchopení představy integrace buddhismu do západní společnosti je zvolen zakladatel západního buddhismu Sangharakshita. Ten spatřuje nejlepší začátek integrace právě v meditacích, které pomáhají lidem zlepšit si jejich stav. Nejdůležitějším faktorem pro integraci do západní společnosti je změnit společnost do takové míry, aby bylo možné vést a věnovat život v dhammě. Pokud se společnost nezmění, buddhismus nebude nikdy plně integrován. K dosažení požadované integrace je nutné zakládat buddhistické instituce a komunity, které na rozdíl od asijských zemí nerozdělují společnost na mnichy a laiky. Západní komunita jako je například Friends of Western Buddhist Order (FWBO), není tedy ani mnišská a ani laická.

Byly zavedeny buddhistické myšlenky do západního diskursu a tímto způsobem obeznámili i širší společnost. Všechny tyto možnosti ovšem vedou k hlavní nejdůležitější integraci prezentovanou buddhistickým jednotlivcem. Je to ten, který medituje a dodržuje základní myšlenky buddhismu a prezentuje je v jakémkoliv podání v básních, malbách, v hudbě apod.⁹²

Buddhismus dokázal nabídnout řešení nebo alespoň snahu odpovědět na problémy objevující se v moderní společnosti. Stal se flexibilním, různorodým a hlavně pragmatickým, což vedlo k překlenutí mezi vrstvou intelektuálů, kteří nacházeli

⁸⁸ BERKEWITZ, S. ed. *Buddhism in World Cultures: Comparative Perspective*. California: ABC-CLIO, 2006, s. 287.

⁸⁹ Tamtéž, s. 287

⁹⁰ Tamtéž, s. 292

⁹¹ SROFHOF, G. a WHALEN-BRIDGE, J. ed. *American Buddhism as a Way of Life*. Albany: State University of New York, 2010. 103 s.

⁹² SANGHARAKSHITA. *Buddhism and the West: The Integration of Buddhism into Western Society*. online. c. 2015. Dostupné z WWW: <<http://www.sangharakshita.org>>

v buddhismu esoterický prvek k velkému masovému hnutí, kterému buddhismus nabízel terapeutické útočiště.

Lidé, kteří začínají vyhledávat a navštěvovat buddhistická centra činí ze 3 důvodů: prvním je hledání spirituální pomoci – soteriologické, cílem je osvobození od zmatku života. Druhým důvodem je hledání odpovědí na filozofické otázky – existenciální a poslední důvodem je čistě terapeutický, snaha vyřešit dennodenní problémy.⁹³

3.1 Théravadový buddhismus

První americký théravadový buddhismus je představen prostřednictvím vipassana meditace, neboli meditace vhledu. Tato meditace se objevuje v 60. a 70. letech prostřednictvím centra Insight Meditation Center, jehož zakladatelé pocházejí z židovského zázemí. Mezi tyto zakladatele patří Joseph Goldstein, Sylvia Boorstein a Jack Kornfield. Jedná se o laiky, jež se vydali do Asie, kde podstoupili výuku od mnoha théravadových učitelů.

Podobně jako zen buddhismus (viz. níže) je vipassaná tradice představována a vyučována laiky. Na rozdíl od zenu se americká verze théravadové tradice propojuje s více buddhistickými školami. Kromě otevřenosti je také vědomě opuštěno od mnoha meditačních prvků, doktrín, buddhistické kosmologie a hlavně od mnišství.⁹⁴ Tímto přístupem se stává volnější a snadno dostupnější laické společnosti.

Mnoho buddhistických center a jejich hlavních představitelů chápou buddhismus jako léčebnou pomoc. Například Kornfield vidí meditaci bez psychoterapie jako poloviční možnost, jak by mohla vyléčit duši.⁹⁵ Jdou tímto způsobem dále než jejich asijské učitelé. Učí jako laici v laickém prostředí laické společnosti.

Bylo proto nutné představit toto učení jako kompatibilní k americké kultuře tak, aby nebyla cizím elementem. Do théravadového buddhismu je zakomponována demokracie, liberalismus, rovnost mezi pohlavími a především individuálnost. V americké verzi théravadového buddhismu je prezentována svoboda jako cíl cesty.

⁹³ WETZEL, S. Neither Monk nor Nun: Western Buddhists as Full-Time Practitioners. In PREBISH, S. Ch. a BAUMAN, M. ed. *Westward Dharma: Buddhism blond Asia*. California: Universita of California Press, 2002. s.278.

⁹⁴ FRONSDAL, G. Virtues without Rules: Ethics in the Insight Meditation Movement. In PREBISH, S. Ch. a BAUMAN, M. ed. *Westward Dharma: Buddhism blond Asia*. California: Universita of California Press, 2002. s. 285.

⁹⁵ BERKEWITZ, S. ed. *Buddhism in World Cultures: Comparative Perspektive*. California: ABC-CLIO, 2006. s. 297.

Praktikováním meditací dosáhneme svobody, svobody od nenávisti, chamtivosti a lakoty a od deziluze života. Než pro asijské představitele vipassaná meditace je svoboda koncem, nikoliv cílem náboženské cesty. V asijském prostředí tak svoboda nemá žádný účel, pro americké prostředí je ovšem svoboda cílem pro štěstí, soucit a spokojenost.⁹⁶

Dalším aspektem odlišujícím se od asijského zázemí je mettá – milující laskavost s odpouštěními. Tím, že se buddhismus přizpůsobuje americkému prostředí, jsou mnoho studentů nábožensky eklektickým, jež kombinují i jiné psychologické, popřípadě i jiné náboženské tradice, které by mohly pomoci navést jedince k svobodě a štěstí.

Učení Spirit Rock Meditation Centre je založené na praxi, na dhammě, učení Buddhy nabízející ekologické, sociální, etické učení vedoucí k moudrému a soucitnému životu. Účelem učení a praktikování meditací slouží k realizaci moudrosti k jistému otevření srdce.⁹⁷ Insight meditation centre se samo neuvádějí jako náboženské centrum, ale centrum nabízející techniku, které pomáhá k probuzení a k psychologickému zdraví.⁹⁸

3.2 Zenový buddhismus

Zenový buddhismus je velice oblíbená frakce buddhismu, která své největší popularity dosáhla v 60. letech prostřednictvím beat generation. Jeho kořeny ovšem sahají až do prvního Parlamentu světových náboženství, kdy se změnilo prostředí pro přijetí zenu. Zen se dostává do Ameriky díky prvnímu misionáři Shaku Soenem a později jeho studenty. Shaku Soen publikuje knihy o zenu v angličtině. Za pomoci Paula Cara je buddhismus představen v moderním světle. Snažil se o sladění s moderní vědou, takovým způsobem, aby buddhismus vzbuzoval důvěryhodnost.⁹⁹

Hlavní osobou, jež měla velký vliv na zen buddhismus a zvláště jeho přizpůsobení americkému prostředí, je Daisetz Teitaro Suzuki. Je proto nutné nastínit jeho 3 hlavní životní etapy ovlivňující jeho myšlení. Prvním obdobím je doba o roku

⁹⁶ FRONSDAL, G. Insight Meditation in the United States: Life, Liberty, and the Pursuit of Happiness. In PREBISH S. Ch. a TANAKA, K. K. ed. *The Faces of Buddhism in America*. California: University of California Press, 1998. s. 172

⁹⁷ Spirit rock. *Vision statement*. online. c. 2015. Dostupné z WWW: <<http://www.spiritrock.org>>

⁹⁸ SEAGER, H. R. American Buddhism in the Making. In PREBISH, S. Ch. a BAUMAN, M. ed. *Westward Dharma: Buddhism blond Asia*. California: Universita of California Press, 2002. s. 113.

⁹⁹ McMAHAN, L. D. *Repackaging Zen for the West*. In PREBISH, S. Ch. a BAUMAN, M. ed. *Westward Dharma: Buddhism blond Asia*. California: Universita of California Press, 2002. s. 220.

1870 – 1908. Je to doba jeho studování v Americe, kde je asistentem Paula Caruse, jež na něj zanechává značný vliv v jeho myšlení. Toto období se stává velice důležitým. Setkává se se západní filozofií, prohlubuje si znalost anglického jazyka. Kladl důraz na slučitelnost buddhismu s moderní vědou stejně jako jeho učitel, který se snažil sloučit vědu a náboženství.¹⁰⁰

Druhé období je 1909 – 1949 tráví v Japonsku studováním zen buddhismu. Poslední období trvá od roku 1950 – 1966, kdy opět navazuje kontakt se západem a dosahuje velké oblíbenosti a vlivu na zen buddhismus v americkém prostředí. V těchto letech působil na Kolumbijské univerzitě a díky jeho učení se stala základem pro velký buddhistický zen boom v 60. letech¹⁰¹ Beat generation. Jednalo se o velký boom a jeho hlavní představitelé se stali a jeho hlavní představitelé se stali vášnivými čtenáři D. T. Suzukiho knih.

Důležitost T. D. Suzuky spočívala v představení americké společnosti Rinzai zen, který dokázal reagovat na společnost po druhé světové válce, odpovídající také na existencialismu¹⁰² a Freudovy myšlenky. Také D. T. Suzuki zdůraznil čistou vnitřní osobní zkušenost nad rituály, popřípadě nad institucí. Zkušenost jedince je tak univerzálním duchem, jež podchycuje veškerá náboženství.¹⁰³¹⁰⁴ Také zdůraznil spojení se světem a pojmenoval zenové přiblížení jako radikální empirismus. Tento empirismus je spojen s japonskými tradicemi a pragmatickými filozofy jako je William James nebo John Dewey.¹⁰⁵

Ovšem nejdůležitějším krokem přizpůsobení zen buddhismu západu bylo odstranění hierarchie, mnišství, což by způsobilo malou atraktivnost pro západní

¹⁰⁰ JACKSON, T. C. D. T. Suzuki, "Suzuki Zen," and the American Reception of Zen Buddhism. In SROFHOFF, G. A. WHALEN-BRIDGE, J. ed. *American Buddhism as a Way of Life*. Albany: State University of New York, 2010. s. 42 – 43.

¹⁰¹ Tamtéž, s. 44

¹⁰² Zen v této době se stal hodně atraktivním pro intelektuály, jež pociťovali nespokojenost se západní metafyzikou, která nedokázala poskytnout určitý pohled na moderní svět. Západní metafyzika neodpovídala dostatečně na problémy univerzální pravdy, kladený silný důraz na racionalitu, konvence. Natož zen nabízel to, co postrádala západní společnost ve formě čisté nezprostředkované pravdy získané úsilím samotného jednotlivce, taktéž velký důraz na intuici, jež byla západem potlačena racionální složkou.

¹⁰³ JACKSON, T. C. D. T. Suzuki, "Suzuki Zen," and the American Reception of Zen Buddhism. In SROFHOFF, G. a WHALEN-BRIDGE, J. ed. *American Buddhism as a Way of Life*. Albany: State University of New York, 2010. s. 45.

¹⁰⁴ Srov. BERKEWITZ, S. ed. *Buddhism in World Cultures: Comparative Perspective*. California: ABC-CLIO, 2006. s.292.

¹⁰⁵ JACKSON, T. C. D. T. Suzuki, "Suzuki Zen," and the American Reception of Zen Buddhism. In SROFHOFF, G. a WHALEN-BRIDGE, J. ed. *American Buddhism as a Way of Life*. Albany: State University of New York, 2010. s. 48 .

většinou střední vzdělanou třídu. Zen v Asii je silně mnišský, má velkou prestiž mezi laickým obyvatelstvem a má finanční podporu komunity. Naopak zen na západě je většinou chápán jako meditace bez finanční podpory okolí.¹⁰⁶

Kromě Rinzai zen buddhismu dobývá americkou půdu i Soto zen buddhismus, dostávající se do USA v 50. letech prostřednictvím učitele Soya Matsuoka Roshiho. Později se objevuje také 3 forma zen buddhismu snažící se zharmonizovat hlavní doktríny do jednotného celku. Mezi hlavní představitelé této poslední formy je Američan Philip Kapleau, snažící se vybudovat americkou verzi zenu.

3.3 Sociálně angažovaný buddhismus

Sociálně angažovaný buddhismus¹⁰⁷ se stává v moderním buddhismu důležitým, vychází z pasivního a individuálního postoje člověka k aktivnímu jednání pro společnost.¹⁰⁸ Tato forma je spojená s environmentální etikou. Jedná se o reakci na globální problémy a ekologii. Doktrína a environmentální etika jsou dalšími hlavními silami, které budou utvářet a přeorientoval buddhismus v jeho západních kontextech.¹⁰⁹

Orientalismus jako ideologie není zakořeněná pouze v evropské kultuře, ale také i v sebeprezentaci domorodé kultury toužící po oživení a reformaci či protest proti koloniální nadvládě. Příkladem může být Anagarika Dharmapala, který prezentoval buddhismus na Parlamentu světových náboženství. Bojoval i pro jeho oživení. Dalším příkladem je Henry Steel Olcott, propagátor buddhismu na západě s Teosofickou společností. Jeho snahou bylo oživení tradic v Asii, které utrpěly ztrátu pod koloniální nadvládou.

Představitelem buddhismu s rysem zapojení do sociálně angažovaného buddhismu je thajský buddhista Buddhadasa Bikkhu (služebník Buddha). Podle něj vyúsťuje Buddhova nauka v určitých sociálních podmínkách a tím ji nazývá dhammickým socialismem. Tento socialismus zahrnuje práci s přírodou a blaho společnosti. Buddhadasová nauka je složená z théravádského buddhismu, z mahájánské

¹⁰⁶ McMANA, L. D. Repackaging Zen for the West. In PREBISH, S. Ch. a BAUMAN, M. ed. *Westward Dharma: Buddhism blond Asia*. California: Universita of California Press, 2002. 223 s.

¹⁰⁷ Termín pochází z francouzského slova „engagé“ a „l’engagement“. Nejvíce ovšem Thich Nhat Hanh označení užívá pro vyjádření 3 vietnamských pohledů zdůrazňující 1) uvědomění denního života, 2) sociální službu, 3) sociální aktivismus.

¹⁰⁸ PREBISH, S. Ch. a KEOWN, D. *Buddhims – the Ebook, an Online Introduction*. Journal of Buddhist Ethics online Books. 308 s. Dostupné na <<http://www.jbeonlinebooks.org>>

¹⁰⁹ BERKEWITZ, S. ed. *Buddhism in World Cultures: Comparative Perspektive*. California: ABC-CLIO, 2006. s. 300.

nauky, zenový buddhismus, ale také křesťanství.¹¹⁰ Tímto přístupem se snažil modernizovat thajský buddhismus. Snažil přinést nibbánu i do laické společnosti. Neodmítal sám rozdělení mezi mnichy a laiky, v tomto zůstal věrný asijské tradici, ale stavěl se proti odpírání nibbány i laické veřejnosti, což by vedlo k menší snaze laiků žít spravedlivý život a dodržování meditací.¹¹¹

Moderní společnost je plná egoismu, ulpívání na věcech, sobeckosti, která je tak vázána tak na své „já“. Zrušení svého „já“ je poznávání „ne-já“ a jeho uvedení do praxe. Pod praxí se rozumí osvobození od egoistického přístupu, a to může nabýt své podoby v společenské a politické činnosti. Tímto přinesl aktivitu i do laického prostředí, dosáhnout prázdnoty a nibbány může jakýkoliv člověk. Dhamský socialismus je založená na rovnováze mezi lidmi a přírodou, zájmu celku. Buddhismus může pomoci řešit současné problémy.¹¹²

Podobné nazírání na svět má i hlavní představitel sociálně angažovaného buddhismu Thich Nhat Hanh společně s Buddhist Peace Fellowship v USA. Hanh po studiích ve Spojených státech se vrací do své rodné země Vietnamu a zakládá tam e svými přáteli Mládežnickou školu sociálních služeb, nejdůležitější organizaci, která se angažovala do změny sociálních změn. Tato organizace se snažila vyškolit sociální pracovníky, kteří měli přispět k sociální změně založené na Buddhovovu učení.

Později byl založen také řád Tiep Hien. Tiep znamená být v kontaktu sám se sebou, s buddhy, bódhisattvy a s přírodou. Tiep značí také pokračování v probouzení. Hien je „uskutečňovat“ nebo provádět něco právě teď.¹¹³ Praxe a meditace nejsou dělány v budoucnu, ale právě teď, což vede k ztělesnění moudrosti, soucitu a míru v současnosti.¹¹⁴

Soubytí (Interbeing) existence člověka není nijak oddělená od přírody a ani od lidí. Jsme existenčně závislí na okolí. Buddhistický termín utrpení (dukha) člověka souvisí i s naším utrpením¹¹⁵. Etikou sociálně angažovaného buddhismu je nezabíjet, ale také nenechat zabíjet. Naše moudrost je jak vnitřní tak i vnější. Vnitřní je osobní,

¹¹⁰ LUŽNÝ, D. *Zelení Bódhisattvové: Sociálně a ekologicky angažovaný buddhismus*. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 2000. s.37.

¹¹¹ Tamtéž, s. 38.

¹¹² Tamtéž, s. 39.

¹¹³ Srov. LUŽNÝ, D. *Zelení Bódhisattvové: Sociálně a ekologicky angažovaný buddhismus*. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 2000. 50. s.

¹¹⁴ SEAGER, H. R. *Buddhism in America*. New York: Columbia University Press, 1999. s. 204.

¹¹⁵ WHIPPS, D. J. Touched by Suffering: American Pragmatism and Engaged Buddhism. In SROFHOFF, G. a WHALEN-BRIDGE, J. ed. *American Buddhism as a Way of Life*. Albany: State University of New York, 2010. s. 114.

subjektivní a hlavně naší záležitostí u moudrostí vnější je sociální, veřejná a nelze, aby tyto moudrosti existovala nezávislé na sobě.¹¹⁶ Sociální mír začíná právě s vnitřním mírem. Meditace jsou tak prostředky pro pěstování lásky, porozumění, všímavosti, které nevedou od oproštění ze světa, nýbrž zapojení do něj.¹¹⁷

Sociální buddhismus je prezentován společností Buddhist Peace Fellowship (BPF), která obsahuje čistě amerického ducha, protože sociální buddhismus nebyl do roku 1987 prezentován přímo hlavním mluvčím Thich Nhat Hnagem. Stal se tak BPF hlavním propagátor buddhismu v USA. BPF se tak stala hlavním propagátorem buddhismu v USA. BPF byla založena z Robertem Aitkenem na Havaji. Zpočátku se jednalo o sdružení zenových přátel a k příznivcům se mohl řadit například i básník Gary Snyder nebo therávádový mnich Jack Kornfield.¹¹⁸

Seager poznamenal, že environmentalismus a ekologie je základem americké formy buddhismu někdy nazývané jako „eko-centrická sangha“¹¹⁹ nebo také „zelená dharma“. Buddhistická ekologie je pro americké prostředí velice typická, například průkopníkem tohoto směru byl Gary Snyder¹²⁰

BPF klade důraz na nenásilí, ochranu lidí a zvířat, směřující k ekologii a k sociální spravedlnosti.¹²¹ Buddhismus se tak přenáší do všech aspektů života, rodiny, společnosti. Navazuje kontakty s buddhisty v Asii, pořádá akce v Kambodži, Vietnamu.

Sociálně angažovaná forma buddhismu se stává velice oblíbenou zvláště díky své otevřenosti novým inovacím a schopnosti komunikovat s jinými buddhistickými komunitami. Zpřístupnila meditace do každého prvku dne, například meditace za chůze, při vaření, jednoduše při dennodenních úkonech.

¹¹⁶ ROTHBERG, D. Responding to the Cries of the World: Socially Engaged Buddhism in North America. In. PREBISH, S. Ch. a TANAKA, K. K. ed. *The Faces of Buddhism in America*. California: University of California Press, 1998. s. 277.

¹¹⁷ SEAGER, H. R. *Buddhism in America*. New York: Columbia University Press, 1999. s. 203.

¹¹⁸ PREBISH, S. Ch. a KEOWN, D. *Buddhisms – the Ebook, an Online Introduction*. Journal of Buddhist Ethics online Books. 313 s. Dostupné na <<http://www.jbeonlinebooks.org>>

¹¹⁹ Tyto sanghy se neobracejí na člověka samotného, ale spíše jednotlivce věnuje své sebe-uvědomění pro všechny bytosti na světě, protože všechny bytosti jsou Buddhou. KOTLER, A. *Engaged Buddhist Reader*. Berkeley: Parallax Press, 1999. s. 183.

¹²⁰ SEAGER, H. R. *Buddhism in America*. New York: Columbia University Press, 1999. s. 209.

¹²¹ ROTHBERG, D. Responding to the Cries of the World: Social Engaged Buddhism in North America. In. PREBISH S. Ch. a TANAKA, K. K. ed. *The Faces of Buddhism in America*. California: University of California Press, 1998. s. 270.

Theravadový či zenový buddhismus, který se adaptoval do americké společnosti, musel projít určitou detradicionalizací. To způsobilo, že jednotlivá buddhistická centra, případně i buddhističtí mniši, došli k vzájemnému dialogu. Dialog vedl k proniknutí učení z různých buddhistických škol do konkrétního buddhistické praxe. Jack Kornfield tuto výměnu a dialogu nazývá „sdílenou praxí“. Tento termín indikuje míchání zen buddhismu například s théravadovou školou.¹²² Smíšení nauk praktikované v mnoha amerických buddhistických centrech je něčím naprosto novým od asijského prostředí. Vytváří se nová dhamma, nové rituály.

Odlišení od západního a asijského buddhismu je ovšem také způsobeno tím, že buddhismu nebyl představen americké společnosti imigranty, ale konvertity, jež na dhammu začínali nahlížet ze sekulárního pohledu. Buddhismus se pro ně stával spíše více terapeutickým cílem, jak zmínil výše i Sangharakshita. Buddhismus se na západě stal spíše „buddhismem bez víry“, kdy je buddhismus spíše existenciální, léčebný a osvobozující.¹²³

Dle Prebische můžeme buddhismus rozdělit na etnický asijský (také na dědičný, popřípadě přistěhovalecký) a na ne-asijský buddhismus čili buddhismus konvertitů. Pokud buddhismus je rozdělen do dvou skupin, pak bude s definicí pojmu „buddhista“ větší problém. Jak jsme ukázali, buddhismus v americké půdě není jednotný. Buddhisté se ještě rozdělují na 3 časté hlavní skupiny: první skupinou jsou západní nebo také američtí buddhisti, kteří si později osvojili buddhismus, a kteří se nenarodili do žádné rodiny praktikující buddhismus. Nejvíce se tato skupina vytvářela v období od 40. – 60. let. V této skupině je buddhistu považován ten, který se celým svým srdcem věnuje Buddhově učení, dodržuje rituály.

Druhou skupinou jsou imigranti a uprchlíci z asijských zemí, kteří adaptovali svou kulturu a tradici do nového prostředí.¹²⁴ Opět je to spojeno s 60. léty, kdy bylo povoleno velkému množství uprchlíků z asijských zemí se usadit se v USA.

K poslední skupině se řadí asijské Američané, převážně potomci čínských a japonských přistěhovalců praktikující buddhismus přes čtyři generace.¹²⁵

¹²² SEAGER, H. R. *Buddhism in America*. New York: Columbia University Press, 1999. s. 218.

¹²³ Tamtéž, s. 234.

¹²⁴ Často se jedná o synkretickou představu náboženství. Například Vietnamští přistěhovalci dokázali praktikovat jak buddhismus, tao či křesťanství.

¹²⁵ SEAGER, H. R. *Buddhism in America*. New York: Columbia University Press, 1999. s. 9 – 10.

Nevýhoda ovšem spočívá v tom, že mezi obecně rozdělenými buddhisty je malá komunikace¹²⁶, která komplikuje pochopení samotné otázky, co je americký buddhismus a zvláště kdo je buddhista nebo kdy se buddhistou člověk stává.

Oproti východu, kde se náboženství vzájemně prolínají, definuje západní svět náboženskou identitu normativně, jako jednotnou a pevnou, tedy určenou dle toho, že přijímá praxi dané víry a navštěvuje náboženské organizace. To znamená, že buddhistou je ten, který nachází své útočiště ve 3 klenotech¹²⁷ (Buddha, Dhamma, Sangha) a který navštěvuje buddhistické chrámy nebo centra a svou víru dodržuje ve 4 vznešených pravdách.¹²⁸¹²⁹ Tento přístup neumožňuje pojmenovat přívržence buddhismu buddhistou kvůli tomu, že nenavštěvují chrámy popřípadě centra. Historik Tweed má jiný názor na, co se týče těchto přívrženců. Nechce je nijak vyloučit z označení buddhista, protože právě ti hrají důležitou roli v americkém buddhismu.

Historik Tweed proto pokračuje v zobrazení buddhisty, případně přívržence buddhismu, tak, že je rozděluje na ty, co se o buddhismu zajímají povrchně (ty za buddhisty nepovažuje) a na stoupence buddhismu (ti navštěvují semináře a jejich byty vyznačují jistou zálibou v buddhismu).

Nejvíce je pro Tweeda důležité to, že sami sebe definují jako buddhisty. Sebeidentifikace pomáhá pro definici náboženské identity, tím, že se člověk sám sebe

¹²⁶ Rozporuplnost mezi buddhistickými skupinami také umocňuje historické pozadí všech skupin. U první skupiny jsou to 60. léta plná idealismu. Druhá skupina procházela kulturními a sociálními otřesy při adaptaci k nové kultuře. U poslední skupiny panuje historické pozadí druhé světové vznikající internační tábory, zákaz praktikování zenu. Tito historické pozadí vede také k jinému pochopení dhammy. Viz SEAGER, H. R. T. *American Buddhism in the Making*. In PREBISH, S. Ch. a BAUMAN, M. ed. *Westward Dharma: Buddhism blond Asia*. California: Universita of California Press, 2002. 107. s.

¹²⁷ Jdu k Buddhovi jako k útočišti.

Jdu k Dhammě jako k útočišti.

Jdu k Obci jako útočišti.

VÁLEK, L. *Buddhismus: Uvedení do praxe*. Praha: Dharma, 1995. s. 29.

¹²⁸ TWEED, T. *Who Is a Buddhist? Night-Stand Buddhists and Other Creatures*. In PREBISH, S. Ch. a BAUMAN, M. ed. *Westward Dharma: Buddhism byond Asia*. California: Universita of California Press, 2002. 18 s.

¹²⁹ Čtyři vznešené pravdy

1. vznešená pravda o utrpení

Světské bytí je neuspokojivé, strastiplné utrpení.

2. vznešená pravda o vznikání utrpení

Příčinou utrpení je žádostivost, spojená s rozkoší a lpěním na smyslových rozkoších.

3. vznešená pravda o zaniknutí utrpení

Utrpení je možné učinit konec úplným zničením a zaniknutím právě této žádostivosti.

4. vznešená pravda o stezce, vedoucí k zaniknutí utrpení

BUDDHISMUS. *Čtyři vznešené pravdy*. Online c. 2015 Dostupné z WWW:<
<http://www.buddhismus.cz/ctyri-vznesene-pravdy.html>>

vymezí jako buddhista, aniž by splňoval předem dané normativní předpoklady náboženské identity, neboť samotná náboženská identita je hybridní.¹³⁰

¹³⁰ TWEED, T. Who Is a Buddhist? Night-Stand Buddhists and Other Creatures. In PREBISH, S. Ch. a BAUMAN, M. ed. *Westward Dharma: Buddhism beyond Asia*. California: Universita of California Press, 2002. s.27.

4 Židovská dhamma: hledání spirituality

„Jsem z židovského kmene, ale buddhismus mluví k mému srdci.“

Marc Liebermann¹³¹

Židé hledající spiritualitu v buddhismu a později se pomocí něho navracejí zpátky ke svým kořenům, se nestávají jenom společenskými židy ale také židy nábožensky praktikujícími.¹³²

JUBU sdílají podle židovské buddhistky Ellen Frankel,¹³³ vyznačují třemi hlavními rysy: Necítí se nijak zavázáni k zákonům Tóry a nevnímají ji ani jako odhalení. Druhým rysem je odcizení a také velice často nespokojení se sníženou spiritualitou v hlavním židovském proudu. Poslední třetím prvkem spojující židovské buddhisty je samotný buddhismus, který jim poskytuje nový způsob interpretace rituálních praktik vedoucích k jejich následnému znovunalezení a přisvojení.

Judith Linzer ve své disertační práci *Thora and Dharma* rozděluje JUBU do tří skupin.¹³⁴ První skupinou jsou židé, kteří cítili židovské uvědomění, ale nedostávalo se jim náboženského aspektu. Kvůli nedostatku spirituálního stimulu se obracejí na východní náboženství, které jim tuto prázdnotu vyplnilo. Po zakoušení praktikování východních nauk či náboženství se obracejí zpátky ke své původní víře. Někteří kvůli objevenému judaismu opouští východní nauky nebo se snaží o integraci obou vír do jedné.

Druhým typem spirituálních hledačů jsou židé, kteří vyrůstali v ortodoxním prostředí. Sami později judaismus sami odmítají a nacházejí náboženskou cestu ve východním učení. Následně se opět k judaismu vrací.

Poslední a mnohem radikálnější skupinou, kterou Linzer ve svém díle uvádí, jsou židé, kteří byli vychováni v židovské tradici. Později odmítají židovskou víru a

¹³¹ KAMENETZ, R. *The Jew in the Lotus: A Poet's Rediscovery of Jewish Identity in Buddhist India*. New York: HarperCollins, 1994. s. 255.

¹³² VALLELY, A. *Jewish Redemption by Way of the Buddha: A post-modern Tale of Exile and Return*. In ROTHENBERG, E. C. a. VALLELY, A. ed. *New age Judaism* Norfolk: Vallentine Mitchell, 2008. s.21

¹³³ FRANKEL, E. Ellen Frankel, Author & Speaker. *JU-BUs* online c. 2015. Dostupné z WWW: <<http://www.authorellenfrankel.com/ju-bus-4.html>>

¹³⁴ LINZER, J. *Torah and Dharma: Jewish Seekers in Eastern Religions*. New Jersey: Jason Aronson Inc., 1996. s. 56.

stávají se mnichy a mniškami, popřípadě zůstanou praktikujícími ve východních náboženstvích. Ke své původní víře se nevrátí, neboť k ní mají frustrující vztah.¹³⁵

Tento rostoucí židovský fenomén podporuje i to, že americký buddhismus je filozoficky, neteisticky a převážně terapeuticky orientovaný. Rostoucí zájem o buddhismus a meditaci se přizpůsobuje i židovským potřebám, jak můžeme později vidět u židovských meditačních center, jejichž cíl je zakomponovat do obživení židovské spirituality jógu a buddhismus.

4.1 Spirituální hledači

V následujících řádcích bude kladen důraz zejména na jejich rodinné zázemí, životní cestu k nové spiritualitě, postoj k judaismu, buddhismu a jejich snaha zakomponovat tyto dvě naprosto odlišné složky v jednu.

Jedná se převážně o první „generaci“ spirituálních hledačů a jejich reakce na okolí a o boje, provádí sami se sebou ohledně duální identity. Většinou jsou to lidé, kteří postrádají v životě duchovní smysl nebo je jim spiritualita málo nabízená v jejich institucionalizovaných náboženstvích. Tento nedostatek je vede k silné nespokojenosti, pocitu zklamání životem a nenacházení hodnoty v něm. Velice často se cítí být odcizeni od své původní víry a snaží se tak nalézt lepší a snadněji dostupnou životní cestu.

„I mean, to be a Jew and then feel alien in your own religious situation is a strange feeling. And yet I was there, and there as a Jew. So I had that interesting feeling I've had before: I don't belong and yet I'm here – what Jews feel who have gone into Eastern religions.“¹³⁶

4.1.1 Rabín Alan Lew

Osobnost rabína Alana Lewa můžeme vnímat jako nejdůležitější personu a průkopníkem mezi rabíny využívající meditace pro prohloubení židovské spirituality. Alan Lewe byl znám veřejnosti jako zenový rabín a jeho vlastní životní cesta

¹³⁵ LINZER, J. *Torah and Dharma: Jewish Seekers in Eastern Religions*. New Jersey: Jason Aronson Inc., 1996. s. 56.

¹³⁶ KAMENETZ, R. *The Jew in the Lotus: A Poet's Rediscovery of Jewish Identity in Buddhist India*. New York: HarperCollins, 1994. s. 254.

k spiritualitě byla obtížná: od kopače kanálů, plavčíka, řidiče autobusu se dostává do pozice zenového rabína, který přinesl meditaci do synagog.

Narodil se roku 1943 do nepraktikující židovské rodiny bydlící v židovské čtvrti. I když jeho otec odmítá židovství, dostává se Lewi jako malý chlapec k židovským rituálům přes jeho chasidské prarodiče, respektive dva dědečky. První dědeček ho brával do synagogy na zpěvy. Druhý byl chasidský rabín, vlastníci ješivu, jež ho učil hebrejskou abecedu a modlitby.¹³⁷

Jeho spojení s židovskou tradicí bylo přetrhnuo s odstěhováním rodičů na předměstí. Postupem času ztrácí židovské uvědomění a hodnoty spojené s judaismem. Byl zklamán náboženskou prázdnotou a nenaplněnou židovskou vírou. Neuspokojení jeho spirituálních potřeb ho navedlo na spirituální cestu. Experimentoval s drogami, seznámil se povrchně s buddhismem, který ho uklidnil a z experimentování drog se „vyléčil“ prostřednictvím meditace a jógy.

Se svou první ženou prožívá jak manželskou krizi, tak i své vlastní existenciální hledání. Útěchu a cestu hledá v četbě Thoreoa, Junga a Bubera, což bylo v této době typická literatura. Navštěvuje jogínská centra, různé guru, například slavného Maharaji¹³⁸ Ve své biografické knize *One God Clapping: The Spiritual Path of a Zen Rabbi* popisuje setkání různých spirituálních hledačů, mezi nimiž bylo většinou zastoupení lidí židovského vyznání, zvláště v buddhistických centrech.

„Sometimes we would joke about how there weren't enough for a Minyan, realizing most of us were Jews ...“¹³⁹

Po nevydařeném manželství se vydává do nejstaršího zen buddhistického centra Tassajara velmi vzdáleného od civilizace. Toto centrum se nacházelo v srdci národního parku Los Padres National Forest v Kalifornii, kde přemýšlel, že se stane

¹³⁷ LEW, A. *Becoming Who You Always Were: The Story of a Zen Rabbi*. In KASIMOV, H., KEENAN, P. J. a KEENEN, L. K., ed. *Besides Still Waters: Jew, Christians, and the Way of the Buddha*. Boston: Wisdom, 2003. s. 46.

¹³⁸ Prem Rawat znám nejvíce jako guru Mahara Ji nebo také Maharaji je nejmladším synem indického guru Shri Hans Ji Maharaj. Od malého věku se Maharaji stal následovníkem svého otce. V 70. letech se dostává do USA, kde se záhy stává velice oblíbeným mezi mládeží kontrakultury. Na základě jeho učení je založena organizace Divine Light Mission. Jeho učením se stalo úspěšným z velice jednoduchého, pragmatického a optimistického přístupu ke světu. Jedinec může dosáhnout Poznání zcela zdarma. Není nutné dodržování externě předepsané praktiky a svou odpověď nalezne v sobě samém.

¹³⁹ LEW, A. *One God Clapping: The Spiritual Path of a Zen Rabbi*. Woodstock: Jewish Lights Publishing, 1999. s. 63.

buddhistickým mnichem. Po dlouhém uvažování zjistil, že zen buddhismus mu pomáhá navázat kontakt s Bohem, ale cítí, že zrazuje jeho židovskou duši. Uvědomil si, že neví, co přesně znamená zen i po deseti letech ustavičného praktikování zazenu. Rozhodl se obrátit ke své zapovězené židovské víře. Toto rozhodnutí bylo podpořené jeho přítelem Fisherem Normanem, který byl sice také buddhistou, ale nikdy neopustil své židovské dědictví.

Začal se více zajímat o židovskou tradici ve chvíli, kdy jeho syn začal chodit do přípravného kurzu na bar micva. Ve svých 38 letech a po dlouhém hledání našel díky buddhismu jádro své víry v židovství. Zapsal se do židovského teologického semináře v New Yorku.

Po ordinaci se v roce 1991 stal rabínem v konzervativní synagoze Bet Shalom. S pomocí novinových titulků se dostal do povědomí lidí tím, že byl praktikujícím buddhistou deset let. Po publikovaném článku začali za rabínem Lewem chodit dvě skupiny lidí. Ti, kteří praktikovali buddhistickou meditaci po celou dobu meditace a cítili se viní kvůli své víře. Druhá skupina nenacházela spirituální naplnění v bohoslužbách.¹⁴⁰ Na tento palčivý problém se rozhodl se svým dlouholetým přítelem Normanem reagovat pořádáním přednášek a různých workshopů. Byl se svým přítelem překvapen velkou účastí, neboť na předem připravených padesát židlí přišlo čtyři sta posluchačů.¹⁴¹ Byli to ti, kteří hledají smysl pro zaplnění jejich náboženské prázdnoty.

Rabín Lew si uvědomil potřebu spirituality v bohoslužbách a také, že ji židé opravdu hledají i v jiných náboženstvích. Na základě velké účasti a oblíbenosti se rabi Lew rozhodl učinit experiment s meditacemi před bohoslužbou a také před různými svátky.

4.1.2 Sylvia Boorstein

Sylvia Boorstein se narodila v roce 1938 do židovsky velice uvědomělé rodiny. Rodina Sylvie Boorstein byla pyšná zvláště na svůj židovský původ. Její rodiče byli liberálně zaměřeni, nemodlili se a do synagogy chodili jenom na vysoké svátky. Přesto striktně dodržovali košer stravování. Její rodina bydlela v židovské čtvrti.

¹⁴⁰LEW, A. *Becoming Who You Always Were: The Story of a Zen Rabbi*. In KASIMOV, H., KEENAN, P. J. a KEENEN, L. K., ed. *Besides Still Waters: Jew, Christians, and the Way of the Buddha*. Boston: Wisdom, 2003. s. 56.

¹⁴¹Tamtéž, s. 58.

I když navštěvovala židovskou odpolední školu, pobývala v letním sionistickém campu, tradice a modlení se jí nedostávalo od rodičů, nýbrž od její babičky. Nebyla ovšem nijak ochuzena o židovskou tradici, babička hovořila zásadně v jidiš. Této řeči a modlitbám naučila i svou vnučku.

Později po smrti jejich prarodičů se judaismus nestal jejím životním centrem. Společně s manželem, také židem, nedodržovali ani Šabat z důvodu pracovního nasazení. K jejímu zásadnímu obratu došlo při bar micvě jejího syna, kdy pocítila existenční úzkost, „bolest ze života samého“. Kladla si existenční otázky, na které nedostávala v rámci judaismu žádné odpovědi a ani žádnou technickou pomůcku, která by ji navedla k vyřešení těchto problémů.¹⁴² Manžel ji poradil navštívit jedno z buddhistických center, jež bylo v té době ve velké oblibě a sám jej navštěvoval.

Návštěvou prvního meditačního sezení v roce 1977 zjistila, že našla cestu na její nezodpovězené otázky. S pozitivní zkušeností započala provozovat jógu a buddhistickou meditaci vipassaná.

Podobně jako Alan Lew se k Bohu dostala nejbliže přes meditaci, nikoliv přes židovskou víru. Při meditačním sezení se její mysl naplnila mírem, který předtím neznala a vyslovila „*Baruch hašem*“¹⁴³

*„I began to recognize how each new energy play would link itself to Hebrew Scripture image“*¹⁴⁴

Při tomto mytickém zážitku pocítila, jak na ni doslova Bůh dýchá, a tím dosáhla nejvyššího spojení s Bohem. Touto zkušeností znovu objevila judaismus. Ponořila se do četby Tóry a začala více dodržovat židovské tradice. V tomto kroku ji pomohl také Rebe Zalman, který ji naprosto uchvátil tím, s jakou otevřeností dokázal při modlitbách mluvit k Bohu. S touto otevřeností se ve svém životě nesetkala.

Rozhodla své poznání učit i jiné a pomáhat jim nalézt ztracené nadšení k modlitbám a rituálu. Stala se lektorkou meditací vipassaná v různých centrech, zvláště v Spirit Rock ve Woodacre v Kalifornii.

¹⁴² BOORSTEIN, S. *That's Funny, You Don't Look Buddhist*. San Francisco: HarperSanFrancisco, 1997. s. 19.

¹⁴³Tamtéž, s. 1.

¹⁴⁴Tamtéž, s. 43.

4.1.3 Marc Liebermann

Dalším židovským buddhistou ze sekulárního prostředí je Marc Liebermann. Osobnost Marca Liebermanna se vyskytuje v díle Kamenetze. Na základě své dřívější zkušenosti v rámci dialogu s Dalajlámou v New Jersey se účastnil i nejdůležitějšího židovsko-buddhistického dialogu, který byl konán v Dharamsale¹⁴⁵ v roce 1990. Byl také prvním židem, který se Robertu Kamenetzovi představil jako JUBU.

Jeho židovské zázemí bylo podobné jako u Alana Lewa. Liebermann se také jako i jiní představitelé JUBU narodil do rodiny nepraktikujících židů. Jeho otec nesouhlasil s dodržováním židovských tradic. Liebermann se přesto jako malé dítě rozhodl navštěvovat synagogu; otec ho v tomto rozhodnutí nepodporoval. Doufal, že jeho nadšení věkem zmizí. Odmítl přijít i na jeho bar micvu. Kvůli zklamání z víry a z rodinné podpory zanechává židovských tradic. Se zen buddhismem se setkal během studia medicíny a prostřednictvím něho našel cestu zpátky ke své víře.

Po rozpadu jeho manželství hledal nové životní otázky, které by vyřešily existenční problém, odpovědi našel v buddhismu. Jeho druhé manželství se konalo již ve vietnamském buddhistickém chrámu v San Francisku. Jak poznamenal židovský buddhista Robert Kamenetz ve svém díle *The Jew in the Lotus*, Liebermann stal se pomocí zen buddhismus více praktikujícím židem než předtím.¹⁴⁶

Zásluhou zenových meditací začal Liebermann intuitivně nahlížet na židovské rituály. Po studiu medicíny se stal ortodoxním židem a přestěhoval se na několik let do Izraele. Liebermann zastával názor, že současný judaismus není dostačující pro pochopení světa.¹⁴⁷

4.1.4 Nathan Katz

Nathan Katz je profesorem a překladatelem, který se také zúčastnil delegace v Dhamsale v roce 1990. Narodil se 1948 do tradiční konzervativní rodiny v židovské komunitě v Park Boulevard. Největší vliv na něj měli jeho prarodiče, zvláště dědeček, který ho zasvěcoval do tajů židovských modliteb.

Jeho vzpomínky na “pravý” židovský život si zachovává až do začátku stěhování sousedských rodin na předměstí. Toto sestěhování narušilo soudržnost

¹⁴⁵ Dharamsala je indické město, které se stalo útočištěm a centrem tibetského buddhismu v čele 14. tibetského dalajlámy.

¹⁴⁶ KAMENETZ, R. *The Jew in the Lotus: A Poet's Rediscovery of Jewish Identity in Buddhist India*. New York: HarperCollins, 1994. s. 10.

¹⁴⁷ Tamtéž.s.256.

židovského soužití a chod synagog. Po odchodu na vysokou školu se vlna stěhování dotkla i jeho rodičů, kteří se odstěhovali za město.

Na vysoké škole experimentoval s drogami a měl zájem o východní náboženství, zvláště o tibetský buddhismus a hinduismus. Během svých studií strávil několik let v Indii a Nepálu. V Indii byl nadšen buddhismem natolik, že se rozhodnul konvertovat. přičemž významný indický učitel jeho rozhodnutí o konverzi vnímal jako urážku obou vír. Stál se tak meditujícím židem, jenž byl ve sporu mezi tím, zda být židem nebo buddhistou.

Rozhodujícími momenty, které vedly k návratu k židovství, byly tři události. K prvnímu důležitému momentu lze přičíst setkání s rebem Zalmanem a buddhistickým lamou. Ti mu pomohli vyřešit jeho dilema. Rebe Zalman ho podporoval v praktikování buddhistických meditací a Lama ho napomínal, aby dodržoval šabat.¹⁴⁸ Druhým mezníkem bylo získání práce na univerzitě, kde se mu díky svému židovskému příjmení se mu dostalo i hodin židovského myšlení. Při načítání materiálů pro tyto semináře si uvědomil, jakou má judaismus silnou tradici, a že ho tato četba nadmíru uspokojuje. Začal se více zajímat nejen o židovské tradice, ale i o myšlení.

Třetí a nejdůležitější událostí bylo jeho bádání o indické židovské komunitě a setkání s théravádovou mniškou Ayyah Khema. Tyto momenty ho utvrdily v jeho židovské tradici a původu; našel ztracenou víru v judaismus. Indická židovská komunita byla hrdá na svůj židovský původ a zároveň na skutečnost, že jsou i indické národnosti. Tato komunita mu poskytla významnou židovskou zkušenost prostřednictvím oslavy Jom Kipur. A dalším momentem, který mu prohloubil vnímání židovství, zvláště z náboženského pohledu, byla odpověď mnišky Ayyah Khemy: „*Of course I am still Jewish. What else could be?*“¹⁴⁹ Byl překvapen, jak mohou držet svou tradici v tak odlišné zemi.

Po návratu domů do USA se stal aktivním členem konzervativní synagogy. Cítil nenaplnění během židovských rituálů a rozhodl se zvolit cestu ortodoxní víry. Postupem času začal vyučovat vipassaná meditaci i pro další židy. Meditace se konala zvláště před konáním modliteb. Byl si vědom, jak meditace pomáhá prohloubit význam modliteb samotných.

¹⁴⁸ KATZ, N. From JUBU to OJ. In KASIMOV, H., KEENAN, P. J. a KEENEN, L. K., ed. *Besides Still Waters: Jew, Christians, and the Way of the Buddha*. Boston: Wisdom, 2003. s. 30 – 44.

¹⁴⁹ Tamtéž. s 39.

„*Buddhist and Hindu teachers urged me to look, and meditation gave me eyes to see the sanctity of Judaic traditions.*“¹⁵⁰

4.1.5 Ram Dass

Ram Dass sice není přímo představitelem JUBU, ale lze jej zde zařadit kvůli podobnému směru hledání jako osobnost JUBU. Ram Dass je jen tzv. příslušníkem židovských hinduistů. Je zde zmíněn nejen kvůli podobnému životnímu příběhu jako je tomu u ostatních příslušníků JUBU, ale také kvůli jeho spirituální cestě a vnímání židovského života v 50. a 60. letech minulého století. Jeho životní příběh poukazuje na selhání judaismu a pozvolnou ztrátu spirituality v židovském životě.

Ram Dass, neboli Richard Alpert, se narodil do bohaté a vlivné židovské rodiny. Na otcovo přání se měl stát lékařem. Avšak přes nesouhlas otce si zvolil studium psychologie, ve kterém byl později úspěšný natolik, že získal stálé místo profesora psychologie na Harvardské univerzitě. Společně s Timothem Learem experimentoval s psychedelickými látkami, zvláště s LSD.

Jeden z účastníků experimentu o volném čase předčítal Tibetskou knihu mrtvých obsahující přípravu na smrt a reinkarnaci. Kniha popisovala stavy, které zažíval Ram Dass při užívání psychedelických látek.¹⁵¹ Rozhodnul zjistit podstatu lidského vědomí, a proto navštívil Asii se záměrem nalézt odpověď.

V roce 1967 se Ram Dass seznámil s mladíkem Bhagavan Dasem ze západu. Ten ho seznámil s guruem Neem Karoli Babou. Karoli Baba se stal jeho učitelem, dal mu nové jméno Ram Dass – služebník Boha. V Indii zůstal u svého guru a praktikoval raja jógu¹⁵². Ve volném času se věnoval různým náboženským tradicím – v Indii jako bývalý žid četl poprvé Tóru.¹⁵³

V roce 1968 se vrátil do USA, kde následně přednášel o józe a meditaci. Cítil, že stále nepochopil smysl života natolik, aby o něm mohl přednášet, a proto se vydal zpátky do Indie. Společně s ním se vydala skupina studentů, mezi kterými byli později

¹⁵⁰ KATZ, N. From JUBU to OJ. In KASIMOV, H., KEENAN, P. J. a KEENEN, L. K., ed. *Besides Still Waters: Jew, Christians, and the Way of the Buddha*. Boston: Wisdom, 2003. s. 44.

¹⁵¹ DASS, R. *Bud' tady a ted'*. Praha: Pragma, 2008. s. XXII

¹⁵² Raja jóga, královská jóga, je od jiných jóg náročnější, ale o to přínosnější pro duchovní seberealizaci, uvědomění. Praktikování raja jógy se zaměřuje na mysl, posiluje se koncentrací mysli.

¹⁵³ LATTIN, D. *Harvardský psychedelický klub*. Praha: Pragma, 2011. s. 177.

významní buddhističtí a hinduističtí učitelé jako například Joseph Goldstein, Sharon Salzberg nebo Krishna Das.

V 70. letech založil nadaci Hanuman Foundation, která měla za úkol rozšířit duchovní činnost zaměřenou na sociální pomoc v nemocnicích a vězeních.¹⁵⁴ Poté se stal spoluzakladatelem Seva Foundation¹⁵⁵ - mezinárodní organizace, která upozorňuje na sociální problematiku a zhoršováním životního prostředí v USA, ale i v jiných zemích.¹⁵⁶

Kvůli spirituálnímu strádání, kladení životních otázek, náboženské úzkosti¹⁵⁷ a touze po mytickém prožitku, hledal cesty k nalezení odpovědí v drogách. Později se začal orientovat na východní učení.

Ram Dass podobně jako mnoho jiných západních hledačů, kombinuje mnoho náboženských tradic; kromě jógy, praktikování buddhismu, meditací má na svém oltáři například i sochu Ježíše Krista.

Jeho postoje jsou v souladu s tzv. dobou New Age, která se soustřeďuje na holistické „léčení“ společnosti. Pořádal přednášky, workshopy a po vážné mozkové příhodě je aktivní převážně na oficiálních webových stránkách, na kterých jsou dostupné články, přednášky i různá meditační cvičení a rady.

4.2 Analýza pozadí spirituálních hledačů

Pro pochopení, proč židé se obrací k jiným a zvláště východním naukám, je důležité zmínit společné a důležité prvky, které tyto spirituální hledače spojují. Hlavním bodem je přenesení víry, která spočívá na rodině, to znamená převážně na rodičích, kteří jak lze vnímat z příběhů JUBU a Ram Dasse, selhaly. Rodiče jsou většinou druhá generace amerických židů, kteří se rozhodli pro své vysoké postavení nebo pracovní nasazení židovství zjednodušit, v horším případě opustit. Děti se se židovstvím setkávaly převážně skrze židovskou komunitu a zvláště přes své silně ortodoxní prarodiče, jak jsme si mohli povšimnout u Alan Lewa, Silvia Boorstein a Nathana Katze.

Židovství také na rozdíl od buddhismu dává velký důraz na kolektivismus, tedy na rodinu a na společenství nesoucí tradici. Problémem, jak bylo zmíněno, se stalo

¹⁵⁴ DASS, R.. *Rozhovory*. East Hauz, 1999. s. 57.

¹⁵⁵ Seva" znamená "duchovní služba" v sanskrtu

¹⁵⁶ DASS, R. Home – Ram Dass. *Biography – Ram Dass*. online c. 2015. Dostupné z WWW: <<http://www.ramdass.org/bio>>

¹⁵⁷ DASS, R. *Rozhovory*. East Hauz, 1999. s. 60.

odstěhovávání do příměstských oblastí bez spojení s židovskou komunitou a pocitu sounáležitosti. Tato izolace vedla k částečnému nebo naprostému opuštění židovské víry.

Dalším důležitým pozadím ve vnímání židovství bylo období v 50. a 60. letech minulého století, kdy docházelo k tomu, že se židovská společnost více soustředila na sociální a politické problémy v judaismu, jako jsou mezináboženské sňatky, rozvodovost, ale také antisemitismus a politika státu Izrael, místo soustředění na vymizení spirituality v synagogách a ztráty zájmu o židovské rituály. Příkladem nám může být výpověď Ram Dasse, který poznamenal: „*Moje židovství bylo politické židovství. Vyšel jsem z tradice lidového náboženství – a duch mi kamsi unikl, ačkoliv jsme prováděli všechny obřady Jom kipuru a paschy.*“¹⁵⁸ V dalším svém díle pokračuje: „*A tak jsem skončil jako společenský žid. Můj otec na tom byl stejně, měli jsme politické a společenské náboženství*“¹⁵⁹

Z předcházejícího textu vyplývá, že židé postrádající spiritualitu. V nejhroších chvílích života se jednoduše obraceli k tomu, co jim tu pomoc nabídlo; tím se stal Buddhismus, který se v západním světě adaptoval spíše do terapeutické složky společnosti. Vyučuje se v nemocnicích, ve věznicích, ale i ve školách. Židé proto mohou více inklinovat k buddhistické cestě, která je lépe přizpůsobená současným problémům než tradiční institucionalizované náboženství. Je proto evidentní, že v nejtěžších momentech se lidé obrací za terapeutickými praktikami, v tomto případě meditacemi.

U většiny praktikujících židů, kteří vyznávali buddhismus, docházelo k výběru mezi více praktikami z východu. Cvičí jógu, meditují nejenom podle jedné buddhistické tradice, ale dokáží ji skloubit s dalšími, například: vipassana meditací se zazenem, tantrou¹⁶⁰ nebo dzogčchenem¹⁶¹, jak vyplývá z výpovědi u Boorstein, Alan Lewa, Ram

¹⁵⁸DASS, R. *Bud' tady a teď*. Praha: Pragma, 2008. s. XIV

¹⁵⁹LATTIN, D. *Harvardský psychedelický klub*. Praha: Pragma, 2011. s. 157.

¹⁶⁰Tantra je učení z východu se základem v Indii. Tantra není nijak specifikovaná danou doktrínou nebo praxí. Spíše více tento termín obsahuje především meditace, jógu a jiné rituály. Vyvinula se v souladu s danými náboženstvími, které tantru přijali. Proto je tantra nahlížena jiným způsobem v hinduismu a jinak v tibetském buddhismu. Na západě je termín tantra spojována velice často s erotikou a mnohdy je veřejnosti mylně vykládána.

¹⁶¹Dzogčchen pochází z tibetštiny a znamená to v doslovném překladu „úplná dokonalost“. K učení je třeba učitele. Cílem této metody je dosažení překlenutí vnímání světa v dualistickém smyslu, rozdílu mezi vnitřním a vnějším světem.

Dase. Možnost kloubit tyto praktiky dohromady umožňuje i postoje západní formy buddhismu.

Příkladem může být u dzogčenu, o jehož přístupu se zmiňují oficiální české stránky Mezinárodního Dzogchen komunity. „*Nauka dzogčenu díky svému přímému a nekomplikovanému přístupu překračuje veškerá kulturní omezení, a je tak dostupná všem lidem, nezávisle na jejich kulturním či duchovním kontextu.*“¹⁶²

K zvýšení hodnoty nejenom duchovního, ale i celkového vnímání světa pomocí jiných praktik, je zcela běžným trendem v materiálním západním světě. Tento problém nazývá sociolog Berger *kognitivní nákazou* ve městech v západních zemích. Lidé si začínají uvědomovat, že jejich tradice není nutně jedinou nositelkou pravdy na vnímání světa.¹⁶³ Autor spatřuje *kognitivní nákazu* velice typickou pro Spojené státy. Ve Spojených státech si lidé vybírají své víry, aby je za další čas vyměnili za jiné. Kognitivní nákaza jde ruku v ruce s pluralismem. Člověk má možnost volby, a proto s touto volbou ztrácí hodnoty a morálku. Člověk tudíž potřebuje pevné, trvalé jistoty, které se snaží nalézt v jiné volbě. Touha po těchto ztracených trvalých jistotách vede člověka k jiné víře, a to může způsobit konverzi.¹⁶⁴

Mezi další důvody pragmatického využívání jiných nauk, vír, které mohou osvěžit původní víru nebo se k ní navrátit. Dle Jaye Michaelsona se jedná o fenomén iSpiritualita. Tento termín odkazuje na iTunes, kde si člověk nemusí kupovat uniformovaná CD, ale může si rovnou stahovat jednotlivé písně z více zdrojů a udělat si svůj vlastní play list. Jedinec má tak možnost volby nastavit si, to co mu nejvíce vyhovuje.¹⁶⁵ Hudbu můžeme nahradit náboženstvím či identitou. Čerpání z více zdrojů většinou sekulárních a detradicionalizovaných způsobuje určitou hybridizaci, jenž lze vnímat u židovských vyznavačů buddhismu.

Motivem touhy po hledání jiných alternativ je touha člověka po systému, ve kterém má své určité místo a ve kterém jsou vztahy jsou podporovány uznávanými idejemi. Pokud tomu tak není, ocitá se člověk moderní společnosti v začarovaném kruhu postrádající pevné hodnoty. Cítí se osamělý a ztrácí přesvědčení. Tyto

¹⁶² DZOGČHEN. Dzogčhen | Mezinárodní komunita dzogčenu Česká republika. *Co je to dzogčhen?* | *Dzogčhen*. online c. 2015. Dostupné z WWW: <<http://www.dzogchen.cz/nauka/cojetodzogchen> >

¹⁶³ BERGER, L. R. *Vzdálená sláva: Hledání víry ve věku lehkověrnosti*. Brno: Barrister&Principal, 1997. s. 36.

¹⁶⁴ Tamtéž, s. 61.

¹⁶⁵ MICHAELSON, J. *Evolving Dharma: Meditation, Buddhism, and the Next Generation of Enlightenment*. Berkeley: Evolver Editions, 2013. s. 153.

přesvědčení a hodnoty hledá v něčem jiném. Uchyluje se v hledání spirituality mimo své náboženství i přes vnitřní sounáležitost k danému náboženství. Tuto sounáležitost zmínil Kamenetz ve svém díle:

„I was deeply interested in Jewishness – as culture and history. But I wasn't looking to Judaism – the religion – for answers to the deepest problems in my life.“¹⁶⁶

S praktikování judaismu a buddhismus se nastolí duální identita, která je spojená s problémem vnitřního hlasu svědomí a strachu z odmítnutí a nepochopení vnějšího okolí. JUBU si byli vědomi, že buddhismem neporušují jejich náboženské přesvědčení, například se neklanějí soše Buddha a buddhismus chápou spíše více terapeuticky. Přes tyto faktory mají strach a pocit viny za jejich jednání. Kladou si otázky, na kolik jsou židé a zda je možné praktikovat dvě odlišné víry. Příkladem může být Sylvie Boorstein, *„I had been accepting invitations for some years to teach Jewish groups, and although I had worried initially that they would be hostile about my Buddhism, they weren't.“¹⁶⁷* Další příkladem je Marc Lieberman *„I think I was kinda ashamed of it. I felt like a Zen dropout...“¹⁶⁸*

Příčinou strachu a viny z praktikování buddhismu s židovskou vírou může být například autoritářské svědomí v pojetí Fromma, podle kterého je svědomí rozděleno na autoritářské a humanistické společně tyto složky působí na chování člověka.

Americká společnost je silně individualistická. Individualismus je v americké společnosti chápána tak, že v náboženských institucích není žádný donucovací prostředek - kontrola, který by jedince patřící k této instituci, přinutila věřit. Jednotlivec si volí víru sám a z toho důvodu je rozhodování a chování jedince odděleno od náboženských institucí, které mají stále vliv na svědomí člověka. Důvod k přístupu amerických občanů k víře je tzv. „americký způsob života“, termín odkazuje na vzájemné působení tří hlavních amerických náboženství (protestantismus, katolicismus

¹⁶⁶ KAMENETZ, R. *The Jew in the Lotus: A Poet's Rediscovery of Jewish Identity in Buddhist India*. New York: HarperCollins, 1994. s. 7.

¹⁶⁷ BOORSTEIN, S. *That's Funny, You Don't Look Buddhist*. San Francisco: HarperSanFrancisco, 1997. s. 2.

¹⁶⁸ LINZER, J. *Torah and Dharma: Jewish Seekers in Eastern Religions*. New Jersey: Jason Aronson Inc., 1996. s. 92.

a judaismus).¹⁶⁹ Tyto víry jsou vzájemně ovlivněny a zastávají totožné ideály (například demokracie). Tímto způsobem mají k sobě, díky amerikanizaci, náboženskou povahou blíže než v evropském prostředí.

Autoritářské svědomí je dominantnější nad humanistickým. Je to sebehodnocení způsobené odrazem rodičů a jiných institucí, které jsou vůči nám autoritou určující mravní a etické zásady. Náboženství či víra u amerického občana představují dobrou věc. A to, v co Američané věří, není Bůh, vyšší instance, ale víra taková.¹⁷⁰ Proto autoritářské svědomí zvláště pro amerického člověka je přijato natolik, až se mu stane jeho vlastním. Pocit viny v tomto případě cítíme vůči sobě, i když jsou to příkazy pronesené autoritou. Pocit dobrého svědomí je jenom z uvědomění potěšení autority. Špatné svědomí přichází z pocitu špatného jednání proti vůli autority, strach z opuštění a zavržení.¹⁷¹ Humanistické svědomí je být šťastný sám se sebou, a dosáhnout plnohodnotného života. Člověk má poslouchat sám sebe a své vnitřní já. Pro moderního člověka se tento postoj stává obtížným.

Hlavním znakem všech JUBU je pocit selhání judaismu a jeho neschopnost reagovat na měnící se dobu a okolnosti. Například judaismus Sylvie Boorstein selhal v nemožnosti nalézt odpověď. Musela tedy hledat sama a své hledání namířit i do jiného náboženství. Buddhismus ji poskytl možnost a řešení problému plynoucích z utrpení ze života.

Nejdůležitějším společným bodem v pojetí JUBU je vynechání každodenních modliteb a s nepřisuzování vážnosti na židovském rituálu. Vnímají sebe sama jako žida, jenž nepotřebuje modlitbu a návštěvu synagog. Při praktikování židovských rituálu netuší jejich pravý význam a tento samotný postoj způsobuje odchod spirituality v již tak na spiritualitě skoupé době., jak tomu tak bylo u Ram Dasse.

Společným palčivým problémem všech JUBU je *avoda zara*, modlářství. Otázkou je, zda vírou v Buddhovo učení nepřekračují hranice modlářství, v Bibli zakázané.

„Já jsem Hospodin, tvůj Bůh; já jsem tě vyvedl z egyptské země, z domu otroctví. Nebudeš mít jiného boha mimo mne. Nezobrazíš si Boha zpodoběním ničeho, co je

¹⁶⁹ VIDO, R. *Konec velkého vyprávění?: Sekularizace v sociologické perspektivě*. Brno: Centrum pro studium demokracie, 2001. s. 149.

¹⁷⁰ Tamtéž, s. 148.

¹⁷¹ FROMM, E. *Člověk a psychoanalýza*. Praha: Nakladatelství Svoboda, 1967. s. 113 – 115.

nahoře na nebi, dole na zemi nebo ve vodách pod zemí. Nebudeš se ničemu takovému klanět ani tomu sloužit.“ Deuteronomy 5:6 - 9

Předpokladem stát se buddhistou je uctívání tří útočišť a jim vzdávání úcty. Plnění úcty vyžaduje klanění se soše Buddhy po ukončení meditace. Uctívání Buddhy a buddhistické učení rozdělilo JUBU na dva tábory. Na ty, co se klanět odmítají a na ty, co se pokloní, neboť nad tímto aktem nijak nepřemýšlí.

Na otázku, zda se jedná o modlářství, se snažil odpovědět i rabín Akiva Tatz v knize *Letters to a Buddhist Jew*. Na dotaz židovského buddhisty Davida Gottlieba odpovídá rabín Tatz velice snadným způsobem. Představuje základní myšlenku zákazu modlářství. Tento zákaz má základ proti něčemu opravdovému a hlavně nebezpečnému. Jiný Bůh nebo bohové jsou výplodem fantazie. Chápaní a klanění se k falešným bohům je vnímáno jako naivní a připisuje se reality tam, kde není.

Na tvrzení, že buddhismus může být modlářský, poukazuje Akiva Tatz na Maimonida.¹⁷² Maimonides vnímal modlářství a astrologii jako nesmysl. Propojenost vyšších světů s nižšími způsobuje protékání energie z vyšších světů do nižších a spolu vytváří další nižší úroveň. Mezi vyššími světy a našim světem, fyzickým, je určitý stupeň, prostředník. Je nám přístupný, ale nelze ho nijak vnímat. Takovým prostředníkem jsou hvězdy, z kterých lze číst například budoucnost. Modlářství představuje obrat pouze k těmto prostředníkům, v tomto příkladě k astrologii, nikoliv k Bohu. Ignorují Boha a soustředí se pouze na tyto prostředníky, které slouží nám lidem. Modlářství je tedy odklon od Boha a směr je orientován na člověka.

Rabín si proto klade otázku, zda Buddha není oním prostředníkem, jako v příkladu Maimonidové astrologie. Buddha se v tomto pojetí stal služebníkem lidu. Lidé se obracejí od Boha přímo na sebe. Pokud Buddha není tím prostředníkem, který se uctívá jako modla, pak vzniká otázka ohledně uctívání, zda se uctívá jako idol nebo je mu přikládána úcta takovým způsobem jako je tomu u rabínů a učenců.¹⁷³

Z buddhistické perspektivy je božstvo odmítáno a Buddha sám odmítal, aby se lidé k němu modlili. Byl také proti přílišné zaslepené víře a lpění na jeho učení.¹⁷⁴ Buddha se zaměřoval na to nejpodstatnější na vnitřní duchovní pokrok a na snahu

¹⁷² TATZ, A. a GOTTLIEB, D. *Letters to a Buddhist Jew*. New York: Feldheim Publishers, 2004. s. 50 – 60.

¹⁷³ Tamtéž. s. 50 – 60.

¹⁷⁴ HARVEY, P. *An Introduction to Buddhism: Teaching, history and practices*. Cambridge: Cambridge University Press, 1990. s. 31

vysvobození se z věčného kola života, *samsáry*. Toho může dosáhnout každý, kdo se na tuto cestu vydá. Jedná se o jediné štěstí, které není nikterak pomíjivé. Proto se koncept stává pro buddhisty úsilím k dosažení vysvobození.¹⁷⁵ Nejedná se o hledání nových božstev nebo nového Boha.

Z toho důvodu, že se buddhismus zaměřuje na vnitřní osvícení a tedy na člověka samotného, není třeba žádného božstva a modlení se k nim. Sochy Buddhy připomínají Buddhovou podstatu, uvědomění, přítomnost, ke které může dosáhnout každý z nás uvnitř sebe.

Abychom také lépe pochopili smysl poklony, je důležité uvědomit si podstatu klanění se v asijské tradici. Děti se klanějí rodičům a učitelům, dospělí se klanějí starším a starší se klanějí mnichům atd. Jednoznačně lze říci, že poklona představuje úctu, respekt a pokoru k jedinci s více životními zkušenostmi. Je proto pochopitelné, že aspekt poklony se také začlenil do praktikování buddhismu. V tomto případě se poklonou dává úcta objektu, osobě, která je z vyšší reality a dosáhla nejvyšší životní zkušenosti a moudrosti. Poklona k soše Buddhy je projevem úcty, stejně tak, jako je projev úcty v judaismu.¹⁷⁶

Problémem může být aspekt modlářství podle výkladu rabína Tatze. Buddha a jeho učení je orientováno pro nás lidi, a tím že se lidé snaží dosáhnout nepomíjivého štěstí, tedy vysvobození a soustředění se na samu sebe, odvracejí se od Boha. Tento problém může být vyřešen. Důvodem je detradicionalizovaná složka amerického buddhismu. Lidé vyhledávají buddhismus z pragmatického hlediska a o buddhismus se zajímají mnohdy až povrchně; povrchně, takto je zobrazován i v literatuře. Meditaci prováděna JUBU nemůže být považována za modlářství. Po meditaci si mohou JUBU vybrat, zda se pokloní nebo ne. Rozhodnutí zůstává pouze na vnitřním přesvědčení jedince.

¹⁷⁵ HOLBA, J. *Diamantová sůtra*. Praha: DharmaGaia, 2014. s. 27.

¹⁷⁶ Tamtéž, s. 27.

5 Buddhistická cesta k židovské tradici

Atraktivita buddhismu stoupá nejenom u judaismu, ale i u křesťanství. příkladem Jako příklad může posloužit kniha *Without Buddha I Could Not Be a Christian* od autora Paula F. Knittera, teologa bojujícího s rozkolem mezi křesťanskou vírou a buddhismem. Podobně jako u JUBU nachází i Knitter cestu zpátky ke své víře prostřednictvím zen buddhismu. Nebo kniha *Besides Still Waters: Jews, Christians, and the Way of the Buddha*. Ta pojednává o sedmi židech a sedmi křesťanech, kteří našli cestu ke své víře prostřednictvím praktikování buddhismu.

Tento fakt ukazuje na pomalou nebo žádnou reakci institucionalizovaných náboženství na měnící se společnost, změnu ideologií a vnímání světa samotného. Tento palčivý problém se dotýká, jak bylo zmiňováno výše, zvláště střední třídy dobře vzdělané a asimilované.

Tito jednotlivci cítí prázdnotu v dosavadní víře a hledají vhodné alternativy k doplnění mezery. Jay Michaelson tento stav hledání nazývá *cherry-pick*. Lidé vyhledávají v různých vírách, tradicích a naukách jenom to, co jim pomáhá a zdá se jim nejlepší pro ně samotné; „nepotřebný“ zbytek vypouští.¹⁷⁷ Lidé tak zkoušejí, co nejvíce odpovídá jejich potřebám a strádáním.

V tomto případě se pro hledače stává nejvhodnější volbou americká detradicionalizovaná forma buddhismu, která se pro ně stává jistým druhem spirituální kontemplace, duchovní vývojové cesty a pochopení sebe samých v ztraceném světě.

Buddhismus není teistické náboženství nutící k dosažení vyššího bytí modlením k bohu. Není to také víra knihy. Není nutné studovat a znát daný jazyk, aby mohli praktikující studovat. Není to ani soubor dogmat, ale soubor rad a návrhů pro člověka toužícího se vymanit ze strádání. Důraz je kladen na jednotlivce, který věří v sám sebe a zakouší své zkušenosti prostřednictvím meditace. Jak říká jedno buddhistické rčení „*Nenasazuj si jinou hlavu na svou vlastní. Je snad něco v nepořádku s tvou hlavou?*“

Není nutné věřit určitým osobám, prorokům a už vůbec není nutné studování k dosažení uvědomění sebe sama. V meditaci člověk spoléhá sám na sebe.¹⁷⁸ Meditace vede ke zklidnění stavu mysli, která vede ke k zvýšení spirituálních zkušeností. Po jejím

¹⁷⁷ MICHAELSON, J. *Evolving Dharma: Meditation, Buddhism, and the Next Generation of Enlightenment*. Berkeley: Evolver Editions, 2013. s. 9.

¹⁷⁸ GUNARATANA, H. *O meditaci srozumitelně*. Praha: Malvern, 2006. s. 15.

dokončení přichází čas na modlitbu, která je pro člověka upřímnější a intenzivnější.¹⁷⁹ Prostřednictvím meditací všichni JUBU objevili spirituální esenci v rituálech, které jim předtím unikaly. Podle rabího Shapira je meditace důležitá pro současný judaismus, který zná slova, ale již ztratil píseň. Meditace tuto ztrátu může napravit tím, že sjednotí píseň se slovy.¹⁸⁰

Vodítkem k návratu nebo znovuobjevení ztracené spirituality je meditace, která se stala rozhodujícím pro všechny JUBU. Díky ní si uvědomili svou židovskou podstatu. Ovšem v čem je buddhistická meditace výjimečná? Především tím, že je vytržená z náboženského asijského kontextu a přizpůsobená západnímu paradigmatu. Západní lidé praktikují více meditačních škol a poté si vytvářejí svou vlastní kontemplativní směs.

Pro lepší porozumění pozadí meditací a vnesení jejich prvků do židovské spirituality uvedeme dvě hlavní větve meditací, a to je vipassaná z therávádové tradice praktikována v jihovýchodní Asii a meditaci samantha z mahájánové.

Vipassaná značí vhléd do věcí. Vnímámt věci takové jaké jsou, bez osobní interakce, zbavení se iluzí a představ. Soustředí se na dech a snaží se proniknout do pravé podstaty věcí. Na rozdíl od meditace samantha trvá tento proces delší dobu.

Samantha v překladu znamená „uklidnění mysli“, ve kterém se mysl stává klidnou, pomocí zaměření se na určitý bod, svíčku, obrázek či meditační větu. Touto koncentrací jsou z mysli odvedeny všechny myšlenky a člověk může dosáhnout klidného stavu, který trvá po dobu meditace.¹⁸¹

Meditace se stává oživovacím prvkem, který navedl spirituální hledače zpátky k jejich původní víře. Vnesla nadšení pro pochopení modliteb a rituálů, které se pro ně stávaly cizími a suchými; navázala nové spirituální spojení. Není tedy překvapením, že mnoho duchovních učitelů a rabínů se snaží zakomponovat tyto složky do židovského spirituálního života. Snaží se obnovit to, co se ztratilo v posledních desetiletích.

¹⁷⁹ MICHAELSON, J. *Evolving Dharma: Meditation, Buddhism, and the Next Generation of Enlightenment*. Berkeley: Evolver Editions, 2013. s. 43 – 44.

¹⁸⁰ SHAPIRO, M. R. The Teaching and Practice of Reb Yerachmial ben Yisrael. In DAVIS, A. ed. *Meditation from the Heart of Judaism*. Woodstock: Jewish lights publishing, 2013. s. 30.

¹⁸¹ GUNARATANA, H. *O meditaci srozumitelně*. Praha: Malvern, 2006. s. 6 – 7.

5.1 Rabín Alan Lew a zen buddhismus jako klíč k modlitbě

Rabi Alan Lew si uvědomil nutnost přijmout inovace do judaismu, a tímto způsobem pomoci navrátit smysl judaismus zpátky židům. Vzhledem k tomu, že sám byl spirituálním hledačem, si uvědomil, co v současném americkém judaismu chybí. Rozhodl se tuto mezeru zaplnit a přinést změnu i do modliteb. Uvědomuje si nutnost inovací a nutnost přijímání i zvenčí. Buddhismus pro něj není nijakým škodlivým prvkem, ba naopak, je nutný pro pochopení podstaty židovského rituálního života. Výhrady ovšem měl proti různým mantrám nebo praktikování meditace vizualizujících různá božstva.¹⁸²

Je si vědom, že spoustu spirituálních prvků je v Kabale, ale není zastáncem jejího obnovení a přinesení k mladým lidem. Kabala představuje velice obtížné mystické učení, které nemůže pochopit kdokoliv. Je nutné poskytnout hledajícím židům jednodušší metodu než složitější Kabalu. Dnes židé nejvíce potřebují být otevření k modlitbám a praktikám; meditace je právě tímto klíčem otevření vnitřního náhledu a uvědomění si našich činů, k pochopení smyslu a důležitosti modliteb a podstaty bohoslužeb.¹⁸³

Na základě jeho počátečních experimentů s meditacemi před bohoslužbou si povšimnul, jak moc je důležité přinést židy zpátky k židovské esenci. Meditace není jenom klíčem, ale hlavně důležitým prostředkem pro otevírající hlubší a jemnější spirituální zkušenosti, což vede k posílení a prohloubení židovské praxe.¹⁸⁴ Meditace tak pomáhají pochopit pravou podstatu bohoslužeb, zachycení vnitřního smyslu judaismu.¹⁸⁵

¹⁸² LEW, A. It Doesn't Matter What You Call It: If It Works, It Works. In DAVIS, A. ed. *Meditation from the Heart of Judaism*. Woodstock: Jewish lights publishing, 2013. s. 49.

¹⁸³ Tamtéž.. s. 50.

¹⁸⁴ RELIGION & ETHICS NEWSWEEKLY. Religion & Ethics NewsWeekly | PBS. *Rabbi Alan Lew / September 15, 2006 | Religion & Ethics NewsWeekly | PBS*. online c. 2015. Dostupné z WWW: <<http://www.pbs.org/wnet/religionandethics/2006/09/15/september-15-2006-rabbi-alan-lew/3733/>>/

¹⁸⁵ RELIGION & ETHICS NEWSWEEKLY. Religion & Ethics NewsWeekly | PBS. *Rabbi Alan Lew / September 15, 2006 | Religion & Ethics NewsWeekly | PBS*. online c. 2015. Dostupné z WWW: <<http://www.pbs.org/wnet/religionandethics/2006/09/15/september-15-2006-rabbi-alan-lew/3733/>>

*And the key to this renewed sense of practice may be meditation and the implementation of a contemplative service, ideas borrowed from Buddhism.*¹⁸⁶

Na rozdíl od individualistického buddhismu klade rabi Lew důraz na společné meditování. Je pro něj důležité sdílet meditaci, byť se jedná o osobní kontemplaci, s druhými. Meditování ve skupině zamezí případné náchylnosti jedince meditovat pro svůj vlastní prospěch a pro své vlastní spojení s Bohem. Pro rabiho Lewa je totiž individuální meditace pouze materiálním mýtem.¹⁸⁷

Společné meditace pořádané vždy před bohoslužbou jsou také i týdenní přípravou před velkými svátky konanými v zenovém útočišti Tassajare. Meditace v tomto případě představuje přípravu na cestu vedoucí k transformaci srdce, nazvanou „teshuva“¹⁸⁸ (návrat) – obrat k všímavosti toho, co je v nás, v srdci. Zde se meditující prostřednictvím meditace soustředí do svého nitra a oprostí se od všeho kolem a také od Boha. Oproštění směřuje k dosažení smíření se sebou a výslednému odpuštění. Pojetí *teshuvu* v tomto případě je zaměření se na bolest v srdci a jejího vyřešení pomocí meditací, a to cestou k transformaci *teshuva*.¹⁸⁹

S učením o meditaci a jejím praktikování přináší kromě objevení sebe samého i pohled na sociální problémy a holistický přístup ke světu. Meditace člověka, podle rabiho Lewa, přináší spojení se světem a s lidmi okolo. Utrpení díky meditačnímu spojení pocítujeme i my sami, vede dále k touze po sociální spravedlnosti.

5.1.1 Makor Or

V roce 2000 založil rabín Lew s Fisherem meditační centrum, které přiléhá k synagoze patřící židovské obci Beth Sholom v San Francisku. Toto meditační centrum se zaměřuje na prohloubení židovské spirituality, studování textů, zvláště Tóry,

¹⁸⁶ LEW, A. *One God Clapping: The Spiritual Path of a Zen Rabbi*. Woodstock: Jewish Lights Publishing, 1999. s. 306.

¹⁸⁷ LEW, A. It Doesn't Matter What You Call It: If It Works, It Works. In DAVIS, A. ed. *Meditation from the Heart of Judaism*. Woodstock: Jewish lights publishing, 2013. s. 50.

¹⁸⁸ K teshuva se vyjadřuje i rabi Roth, který ji chápe v podobném smyslu jako rabi Lew. Pro Rotha je Tahsuva hlavně obrat k pravdě v každém momentu a návrat k vnitřní bilanci emocí a jasné vizi skutečnosti. ROTH, J. *Jewish Meditation Practices for Everyday Life: Awakening Your Heart, Connecting with God*. Woodstock: Jewish Lights Publishing, 2009. s. 70.

¹⁸⁹ RELIGION & ETHICS NEWSWEEKLY. Religion & Ethics NewsWeekly | PBS. *Rabbi Alan Lew / September 15, 2006 | Religion & Ethics NewsWeekly | PBS*. online c. 2015. Dostupné z WWW: <<http://www.pbs.org/wnet/religionandethics/2006/09/15/september-15-2006-rabbi-alan-lew/3733/>>

modliteb a rituálů. K tomuto prohloubení jsou pořádané meditace před modlitbami, Šabatem a několikadenními meditacemi před velkými svátky.

Makor or nepředstavuje jenom místo pro vykonávání meditací. Největší důraz je zde kladen na výuku a seznámení sekulárních židů s židovskou tradicí. Pořádá se zde několikrát do týdne i vyučování Tóry.¹⁹⁰ Centrum se snaží kromě nabízené židovské meditace s příměsí zen buddhismu nabídnout také meditaci založenou z mystického učení Kabaly. Tímto způsobem chce poskytnout židům vědomí, že i v judaismu existovala spirituální učení meditace a kontempace. Židé se tak nemusejí obracet na východní učení, která tyto prostředky nabízejí. Centrum Makor Or poukazuje na význam modlitby, která byla opomíjena, právě prostřednictvím těchto úkonů.

5.2 Rabín David Cooper a skrytá židovská meditace

Mnohými je nazýván buddhistickým rabínem a je příkladem velké otevřenosti a míchání praktik. Kromě studování kabaly věnoval své studium i súfismu. Zajímal se také o zen buddhismus, tibetský buddhismus a vipassána meditaci. Byl žákem rebeho Zalmana, kterým byl později ordinován v roce 1993.

Po vzoru svého učitele začleňuje do judaismu oživení, které skýtá mnoho praktik z jiných tradic, protože judaismus se stává vzdálený od substance zkušenosti z rituálu a modliteb. Židé chápou rituály a celkově židovskou tradici jako formu a také tak s ní pracují. Jejich zkušenosti se nedotýkají oné substance, dochází k pocitu odcizení od modliteb a rituálů. Nepřichází žádná zkušenost z modliteb, jenom suchá forma. To způsobilo zaneprázdněnost židů s denními povinnostmi a modlitbu odsouvají na pouhou formu praktikovanou z povinnosti.

„Here comes Pesach, so let's have a Seder. They read the Haggadah in 45 minutes, and every word that is supposed to be said is said and then it's time to eat.“¹⁹¹

Místo pro zakoušení modliteb je nahrazeno denními starostmi, které podporují absenci modliteb v židovském životě. Modlitby se pro ně stávají nenaplňujícími, a proto

¹⁹⁰ LEW, A. Becoming Who You Always Were: The Story of a Zen Rabbi. In KASIMOV, H., KEENAN, P. J. a KEENEN, L. K., ed. *Besides Still Waters: Jew, Christians, and the Way of the Buddha*. Boston: Wisdom, 2003. s. 59.

¹⁹¹ COOPER, D. The Promise of Jewish Meditation. In DAVIS, A. ed. *Meditation from the Heart of Judaism*. Woodstock: Jewish lights publishing, 2013. s. 172.

je raději vynechávají. Toto je největším problémem současného judaismu. Rabi Cooker chápe současný problém jako rozhodující, protože judaismus je bohatý na tradici a nemá jenom jednu spirituální cestu vedoucí k Bohu. Mnoho paralelních cest se od sebe liší, ale jejich cíl je vždy stejný, a to Bůh. Židé, i když si to neuvědomují, mají židovskou meditaci, která je nedílnou součástí vykonávání rituálů, modliteb, Šabatu a vysokých svátků, studování Tóry. Člověk může pomocí této meditace dosáhnout vyššího vědomí skrze modlitbu.¹⁹² Na rozdíl od východní tradice, ve které se člověk orientuje přímo na meditaci a je si vědom jejího vykonávání. V judaismu je meditace skryta přímo v dennodenním praktikování a může židům uniknout.

Důležité je navrácení k tomu, co bylo židy opomenuto, je potřeba meditace, propůjčenou z východních nauk. Její praktikování se zaměřuje na přítomnost a na to, co se děje právě teď. Pro zachování judaismu by se měla meditace praktikovat. Meditace pomůže vznést uvědomění jednotlivcům o podstatě modliteb a pomoci ní pochopit pravou esenci judaismu.

Se svou manželkou vyučují meditaci od různých buddhistických center po židovská útočiště konaných v těchto buddhistických centrech. Snaží se přinést tzv. „klášter bez zdí“. Vnést kontemplaci do judaismu, který dle nich má malou kontemplativní metodiku.¹⁹³ Tímto se snaží o obohacení spirituálního života různými tradicemi.

5.3 Rabín Jeff Roth a probuzené srdce

Když se rabi Jeff Roth setkal s rebem Zalmanem, otevřel mu nejenom cestu k židovské spiritualitě, ale také srdce pro modlitbu. Snaží se pomocí meditace uklidnit mysl a posílit koncentraci, protože ta může být problematická i v náboženství. Lidé jsou nespokojeni s modlitbami, ve kterých nezažívají dostatečnou zkušenost, tak aby naplnila jejich očekávání. Je těžké pochopit modlitbu v momentě, kdy lidé nejsou zaměřeni na její verše, významy a když se jejich mysl neustále toulá mimo chvíle právě konaných modliteb.¹⁹⁴

¹⁹² COOPER, D. Rabbi David Cooper – Welcome. *Rabbi David Cooper – Welcome*. online c. 2015. Dostupné z WWW: <<http://rabbidavidcooper.com/welcome>>

¹⁹³ COOPER, D. Rabbi David Cooper – Welcome. *Rabbi David Cooper – Welcome*. online c. 2015. Dostupné z WWW: <<http://rabbidavidcooper.com/welcome>>

¹⁹⁴ ROTH, J. *Jewish Meditation Practices for Everyday Life: Awakening Your Heart, Connecting with God*. Woodstock: Jewish Lights Publishing, 2009. s. 24.

Do židovské meditace rabi Roth přidává buddhistické meditace, během kterých se meditující zaměří na objekt – Boha. To pomáhá přinést pozornost v přítomnosti a styku s Bohem, který se manifestuje právě v tento moment.¹⁹⁵ Meditující se zaměří na vnímání dechu pomocí božího jména *יהוה* ; to přináší pozornost k Boží manifestaci v životě pomocí regulace dechu. Při pocitu prázdna v plicích se pronese *yud*. Písmeno *Hay* se pronese, když vdechujeme. *Vav* je vysloveno před začátkem vydechnutí. Vše je zakončeno *hay* při vdechnutí.¹⁹⁶ Podobně je praktikováno s modlitbou Šema.

Rabi Jeff Roth použil starou a známou techniku, zmíněnou ve 13. století Eleazarem z Wormsu. Opakování zvláště písmen božích patří k nejrozšířenějším praktikám k navozování stavů vědomí. Písmena hebrejské abecedy jsou podle Eleazara z Wormsu důležitá, proto každé písmeno obsahuje boží jméno.¹⁹⁷ V židovských textech se objevují propracované kombinace písmen a tyto kombinace písmen nutí mysl k větší výkonnosti.¹⁹⁸ Tato metoda neslouží k uklidnění, ale má více probudit mysl na rozdíl od praktik rabína Rotha, které spějí v pěstování klidu a otevřeného postoje k pravdě každého zakoušeného momentu.

K využívání písmen k dosažení uklidnění nebo také k nastolení bystřejší mysli, je používaná také technika *kavvana*, intence. *Kavvana* slouží během modliteb a doprovází *micvot*. Kabalisté zdůrazňují důležitost a význam *kavvany*, má pomoci mysli dostat se do sféry *sefirot*.¹⁹⁹ Rabi Roth používá intenci, *kavvanu* jako pomocnici, díky které může meditující vidět celek života v každém momentu nebo při nápěvu meditačních frází pěstovat vděčnost.²⁰⁰

5.3.1 The Awakened Heart Project

Cílem projektu je nabídnout techniky podporující a zintenzivňující židovskou kontemplaci vedoucí k dosažení otevření srdce, moudrosti a soucitu. Probuzené srdce

¹⁹⁵ ROTH, J. *Jewish Meditation Practices for Everyday Life: Awakening Your Heart, Connecting with God*. Woodstock: Jewish Lights Publishing, 2009. s. 25.

¹⁹⁶ Tamtéž, s. 29.

¹⁹⁷ IDEL, M. *Kabala: nové pohledy*. Praha: Vyšehrad, 2004. s. 132.

¹⁹⁸ Tamtéž, s. 130.

¹⁹⁹ Tamtéž, s. 136.

²⁰⁰ ROTH, J. *Jewish Meditation Practices for Everyday Life: Awakening Your Heart, Connecting with God*. Woodstock: Jewish Lights Publishing, 2009. s. 144.

vede k vnímání světa a uvědomění si, že je tento svět plný všech bytostí, které jsou projevem božství.²⁰¹

Židovská meditace vede k pochopení podstaty mysli a k uvedení člověka do čistého vnímání světa. Jedinec se zaměří na zkušenost z přítomného okamžiku, v němž lze zažít božskou přítomnost.

Nejvíce se tento projekt orientuje na týdenní útočiště před vyvrcholením velkých svátků. Meditace jsou vedené například Silvii Boorstain, rabim Jeffem Rothem, Nathanem Katzem a dalšími rabíny studujícími a věnujícími se buddhistickým meditacím.

Tato útočiště obsahují meditace, pravidelné denní modlitby a skandování. Podobně jako u rabína Lewa se pořádají velké sešlosti před vysokými svátky doplněné kromě meditací také jógou. V tichu meditace a kontempace má člověk dosáhnout hlubokého proniknutí do samotného významu svátku Jom Kipur, nalezení životní bilance a otevření srdce, jež umožní vnitřní znovu spojení s božstvím.²⁰²

Celkově můžeme říci, že se tento projekt snaží o posílení židovské identity, zvláště náboženské. Reaguje také na chaotické hledání sebe sama, nabízí kromě meditací také konzultace pro případné problémy. Nejvíce má ovšem pomoci meditací člověk najít onu vyrovnanost a reagovat co nejpozitivněji na okolnosti v životě. Pomocí buddhistických meditací spolu s židovskými modlitbami dochází k naplnění pocitu vyrovnanosti.

Tento projekt svými články a podcasty potvrzuje kompatibilitu spojení židovské víry a praktikováním buddhistických meditací. Buddhismus, případně jiné východní nauky, jako je jóga, jsou vnímány jako prostředek pro otevření lidského srdce.

5.4 Branda Soshanna a židovská dharma

Dalším příkladem zastánce a propagátora kombinování židovské modlitby se zen buddhismem je Branda Soshanna. Na rozdíl od jiných JUBU pocházela z ortodoxní chasidské rodiny. Její otec dával přednost právnícké práci před modlením, přesto byla

²⁰¹ THE AWAKENED HEART PROJECT FOR CONTEMPLATIVE JUDAISM. Awakened Heart Project for Jewish Meditation and Contemplative Judaism. *Awakened Heart Project for Jewish Meditation and Contemplative Judaism*. online c. 2015. Dostupné z WWW: <<http://www.awakenedheartproject.org>>

²⁰² THE AWAKENED HEART PROJECT FOR CONTEMPLATIVE JUDAISM. Awakened Heart Project for Jewish Meditation and Contemplative Judaism. *Awakened Heart Project for Jewish Meditation and Contemplative Judaism*. online c. 2015. Dostupné z WWW: <<http://www.awakenedheartproject.org>>

stále praktikujícím židem a buddhismus se pro ni stal obohacující složkou k většímu prohloubení židovské spirituality.

Zen ji pomohl dostat se z životních problémů a trápení, najít soudružnost. Při odmítnutí židovské komunity v New Yorku našla zázemí v zen centru, jenž ji pomohlo znovu najít sílu věřit v samu sebe a v judaismus.

Spojení Tóry a zen buddhismu přináší nový pohled na duchovní krásu Tóry. Soshanna vnímá buddhismus v kontextu praxe, která otevírá oči a pomáhá člověku pochopit sebe sama.²⁰³ Pomocí zenové meditace dokáže lépe a poctivěji pochopit učení Tóry a snadnější způsob pronášení modliteb.

Pomocí své zkušenosti si uvědomuje důležitost modliteb, proto vykonává nejen o Šabat, ale i tři dny před velkými svátky skupinový zazen. Důraz je kladen na čtení z Tóry, modlitby a požehnání.²⁰⁴

Přes své původní hledání odpovědí na otázky, zda je možné skloubit dohromady judaismus se zenovým buddhismem, vydává následně velice snadného praktického průvodce. Pomocí průvodce *Židovská dharma* zobrazuje, jak se tyto dvě odlišné složky mohou navzájem podporovat a doplňovat, aniž by se nějakým způsobem vzájemně ohrožovaly. Mapuje všechny aspekty židovského života od svatby, pohřbu přes mezilidské vztahy až k psychologickým problémům. Na těchto problémech představuje prolnutí a vzájemné doplnění judaismu a zen buddhismu.

Tato kniha je jedinečná v tom, že podává naprostou legitimitu v praktikování obou vír. Svými životními zkušenostmi podává odpověď na otázku, zda je možné být zároveň židem i buddhistou.

5.5 Obnova spirituálního hnutí

Judaismus se stal v americkém prostředí ve 20. letech minulého století pro mnoho židů neatraktivním, nepasujícím do jejich nového způsobu života, a vnímali ho jako pouhou nutnost vykonávat modlitby, svátky a rituály. Prvním signálem postrádání náboženského uvědomění židů bylo hledání pocitu celistvosti v jiných vírách, a to především v buddhismus. Od 80. let minulého století začali američtí rabíni reagovat na tuto skutečnost. Vznikala mnohá spirituální centra poskytující židovskou meditací

²⁰³ DR. SHOSHANNA, B. Jewish Dharma. *Jewish Dharma*. online c. 2015. Dostupné z WWW: <<http://www.jewishdharma.com/>>

²⁰⁴ SOSHANNA, B. *Židovská dharma: Praktická příručka k judaismu a zenu*. Praha: Volvox Globar, 2010. s. 9.

s příměsí meditace buddhistické nebo z různých východních nauk, příkladem je Tai Chi nebo jóga.

5.5.1 Elat Chayyim – Center for Jewish Spirituality

Elat Chayyim bylo založeno rabínem Jeff Rothem a Joanou Katz. Původně se jednalo o projekt Jewish Renewal organizace Aleph. Později se centrum osamostatnilo a je dnes součástí projektu židovských útočist Isabella Freedman Jewish Retreat Center.²⁰⁵

Toto centrum staví své učení na vipassaná meditaci, kterou propojují s modlitbou, rituály i s mystickým učením - kabalou. Snaží se pomoci této směsice oživit a prohloubit spiritualitu v moderním lidském životě. Jejich program je naplněn především týdenním útočištěm pro modlení, meditaci a cvičení jógy.

Představitelé centra si uvědomují, že se člověk v nejhroších chvílích obrací na východní „terapeutické“ praktiky a z tohoto důvodu je zde kromě meditačního centra i možnost skupinového nebo individuálního sezení, rozhovoru s psychologem nebo kladení otázek rabínům či spirituálním učitelům.

Přednášky jsou konané téma o židovských tradicích, ale také na téma o východních praktikách, především hinduismu a buddhismu. Snaží se přinést prostřednictvím těchto přednášek a workshopů jiné nauky, tradice a víry. Lektoři a rabíni si uvědomují potřebu otevření se k odlišným moudrostem z jiných tradic.²⁰⁶

Elat Chayyim se snaží reagovat na problémy současné doby a adekvátně na ně odpovídat. Vstřícný a neodmítavý postoj je postaven na modelu tzv. „Allstream“, ve kterém židé nahlíží na sebe jako na členy pluralitní společnosti, kterou dokáží reagovat na ojedinělé události spirituálního praktikování.²⁰⁷

5.5.2 Chochmat Halev – A center of Jewish Spirituality

Centrum Chochmat Halev (Moudrost srdce) patří Renewal synagoze v Berkeley a jedná se o přidruženou organizaci k Aleph. Jako další Renewal organizace pořádají

²⁰⁵ Isabella Freedman Jewish Retreat Center se snaží o holistické léčení světa a jeho budoucnosti. Přidružuje několik organizací, které se snaží poskytnout židovské vzdělání skrze přírodu, farmaření, ekologické uvědomění a meditaci.

²⁰⁶ THE PLURALISM PROJECT. The Pluralism Project at Harvard University. *Center Profile*. online c. 2015. Dostupné z WWW: <<http://www.pluralism.org/profiles/view/72139>>

²⁰⁷ HAZON. Home – Hazon. *Elat Chayyim – Hazon*. online c. 2015. Dostupné z WWW: <<http://hazon.org/elat-chayyim/>>

meditace a zpívají své vlastní spirituálně energeticky nabyté písně, které mají pomoci k smysluplné a radostné spirituální cestě.

Obsah jejich programu se snaží, jak lze vyčíst v úvodu na jejich stránkách, o vytvoření a obnovu judaismu pro 21. století. Z kontextu obsahu stránek vyplývá, že by lidský duchovní život neměl být omezen, ale uvolněn na tolik, aby mohl přijmout i jiné spirituální techniky, které povedou k prohloubení spojení s Bohem.

S výukou Tóry jsou spojená také meditační sezení vedoucí k prohloubení pozitivního pocitu z přítomného okamžiku. Studium je na bázi dialogu mezi vyučujícím a účastníky protkané otázkami a odpověďmi. Důležitým aspektem ve výuce Tóry jsou zpěv a modlitby.

Chochmat Halev je ojedinělé v pořádání praxe Tikkun Middot. Touto praxí si lidé zlepšují své nejlepší pozitivní vlastnosti (middot) jakými jsou trpělivost, vyrovnanost, vděčnost a radost. K dosažení nejlepších vlastností a jejich rozvoje je použita meditace vipassaná, jež povede k většímu zaměření se na middot.²⁰⁸ Kombinace vipassaná meditace s Tikkun Middot pomůže člověku nalézt v životě vyrovnanost a pocit štěstí.

Psychologické vedení sloužící k nalezení sebe sama se stalo úspěšné natolik, že centrum Chochma Halev nabízí Tikkun Middot různým synagogám a také dalším spirituálním centrům.

5.5.3 Institute for Jewish Spirituality

Institute for Jewish Spirituality je od předchozích dvou center naprosto odlišný v tom, že se specializuje na výuku rabínů a učitelů v praktikách vipassaná meditace a jógy. Centrum se snaží o oživení spirituality u duchovních vůdců v judaismu a tímto způsobem revitalizovat židovskou komunitu.

Spolupracují s Awakened Heart Project ve školení rabínů a učitelů. Jejich cílem je výborně vyškolit duchovní vůdce komunit tak, aby dokázal reagovat na potřeby jednotlivců.

V roce 2011 obdrželo centrum dvouletý grand *the Jewish Meditation Teacher Training program* na výuku meditace pro rabíny a pro spirituální učitele. Pomocí Lenz Foundation for American Buddhism představuje rabínům dharmu a buddhismus, jež má

²⁰⁸ CHOCHOMAT HALEY. Chochmat Halev | A Center of Jewish Spirituality. *Tikkun Middot Project at Chochmat HaLev | Chochmat Halev*. online c. 2015. Dostupné z WWW: < <http://chochmat.org/tikkun-middot-project-at-chochmat-halev/>>

pomoci přiblížit studium Tóry a židovských rituálu židům v komunitách a v synagogách.

Celý program Institute for Jewish Spirituality je postaven na holistickém pohledu na svět. Naplněné židovské hodnoty a uspokojení života protkaného štěstím vede ke zlepšení společnosti. Šťastnější společnost je doplněná ekologickými a sociálními projekty pro zlepšení podmínek naší planety.

Meditace je masový fenomén zvláště v USA, toto praktikování vyznává kolem dvaceti milionů meditujiících,²⁰⁹ když přihlédneme k faktu, že židé postrádali prvek spirituality ve svých židovských institucích, a proto hojně navštěvovali buddhistická centra, která jim tuto spiritualitu mohla nabídnout. Z tohoto důvodu jsou zmiňovaná centra jsou relativně „mladá“ a většinou vznikali z projektu Jewish Renewal, který propaguje oživení židovské spirituality a snaží se o přiblížení judaismu židům skrze otevřenost k jiným tradicím. Program těchto center je podobný: učit základy judaismu a nalezení spirituality, tam, kde ji židé nemohli dříve najít.

Centra mezi sebou spolupracují, nabízejí své poznatky v praktikování východních praktik, poskytují své učitelé, nebo je dokonce zaškolují, jako je to v případě Institute for Jewish Spirituality, jež se na to přímo specializuje.

Hledající židé svou poptávkou reagovali na měnící se dobu, a tím židovské instituce, obce se snaží na tento problém reagovat a přivést zpátky ztracenou židovskou spiritualitu.

Na základě změny doby můžeme společné prvky center aplikovat i do základní charakteristiky New Age (zmiňenou v první kapitole). Jako jsou naděje, otevřenost a snaha o rovnováhu sil.

Všechna spirituální centra nabízejí naději na zlepšení života jak duchovního, tak i náboženského. Nabízejí psychologické poradenství, rozhovory se spirituálními učiteli, učí jak využít svůj potenciál k lepšímu životu. Člověk skrze centra nejenom medituje, ale učí se jak vzít život do svých rukou a žít dle svých tužeb.

Jsou otevření k inovacím jiných praktik zvláště z východu, jako jsou Tai Chi, jóga a různé školy buddhismu. Tyto inovace pomáhají lidem zlepšovat nejenom sebe,

²⁰⁹ MICHAELSON, J. *Evolving Dharma: Meditation, Buddhism, and the Next Generation of Enlightenment*. Berkeley: Evolver Editions, 2013. s. X.

ale také okolí. Se snahou o zlepšení okolí přicházíme k poslednímu bodu, a to o snaze o rovnováhu sil přírodu a společnosti. I když se jedná o židovská centra a často jejich název obsahuje *jewish spirituality*, není to určené jenom židům. Jsou tu vítání i lidé bez židovského vyznání a zázemí.

Příkladem k envirometnalismu a holistickému přístupu k planetě zemi je Elat Chayyim, jak bylo zmíněno výše. Patří do skupiny Isabella Freedman Jewish Retreat Center – zkráceně Hazon, jež pod sebou sdružuje ekologicky a environmentálně založená centra jako jsou například Teva,²¹⁰ Jewish Greening Fellowship²¹¹ nebo program Adamah.²¹²

²¹⁰ Teva vznikla v roce 1994 a jejím cílem je vzdělávání dětí židovským tradicím v přírodě. Skrze vzdělávání se děti učí nejenom judaismu, ale také spojení s přírodou, ekologií.

²¹¹ Jewish Greening Fellowship se environmentálním přístupem snaží změnit podmínky na Zemi k lepšímu.

²¹² Adamah je program, kde se lidé učí ekologickému citění skrze farmaření na ekologické farmě.

Závěr

*„Bože života,
pomáhej mi modlit se
s veškerou silou,
kterou dokáži sebrat.“
Rabi Nachman z Braclavi²¹³*

Cílem diplomované práce bylo zaměřeni se na fenomén Židovský buddhismus. Snahou bylo proto poskytnout sondu do současné společnosti, její ztrátu identity a její postupné znovunalezení. Do konceptu analýzy byly přidány New Age prvky, které můžeme shledávat jako základní složku pro přijetí východních náboženství jako nástroj pro návrat oslabené spirituality, který používá spirituální trh a možnost eklektického výběru mezi nabízenými praktikami na tomto trhu.

V první kapitole je postupně zobrazeno, že ztráta pevné víry v Boha byla způsobena nejenom sekularizací, osvícenstvím, ale převážně moderní materialistickou dobou. Dobou, která dala lidem možnost volit si a přitom jim vzala možnost jistoty a pevného zázemí. K naprostému rozkolu a ztráty identity sebe sama a tudíž hledání se v různých náboženstvích, došlo především zničení rodinných hodnot. Zničení židovské rodiny a sounáležitost s židovskou komunitou vedlo k oslabení a mnohdy zcela vymizení hlavního prvku judaismu, dodržování micvot a modlení.

Touha po hledání spirituality a snaha její obnovy je vylíčená v druhé kapitole s hlavními osobnostmi rebem Shlomo Carlebachem a rebem Zalman Schachter-Shalomiho. Tyto vůdčí osobnosti pocházely z ortodoxního zázemí a jako první si uvědomovaly potřebu po znovuoživení „suchých“ bohoslužeb konaných většinou v konzervativních synagogách. Každý si zvolil jinou metodu, ale jejich základní prvek byl stejný, a to osvojení a začlenění cizích praktik zvláště z východních nauk jako byl buddhismus, jóga nebo sufismus. Tyto praktiky měly pomoci získat emoce a prostřednictvím nich prohloubit citění modliteb. Rebe Calrebach volil písně, rbbe Zalman meditace. Výsledek byl ovšem stejný, emoce měly přinést spiritualitu, která nezmizela, jenom byla zapomenuta.

²¹³ MYKOFF, M. *Vlídá zbraň: Modlitby pro chvíle všední i nevšední*. Praha: VOLVOX GLOBATOR, 2000. s. 41.

Následující třetí kapitola zaznamenává buddhismus v americkém prostředí a jeho transformaci do terapeutické složky. Postupný historický záběr buddhismu na americké půdě zobrazuje pozvolnou detradicionalizaci a přeměnu do americké podoby buddhismu. Do podoby, kdy jsou buddhistické tradice nehodící se do americké společnosti vypuzeny. Tato forma buddhismu je často prezentována laiky nebo americkými buddhisty, tedy těmi, kteří získali vzdělání v Asii a těmi, kteří se stali mnichy již na americké půdě. Důsledkem toho ovšem je, že buddhismus je v americkém prostředí často míchán různými školami a slouží především jako terapeutický prostředek k vyřešení životních problémů.

Předposlední kapitola se věnuje představitelům JUBU a hlavním prvků, které tyto spirituální hledače spojují. JUBU se nijak necítí být zavázáni k Tóře, k tradicím a cítí se často odcizeni ve své vlastní víře a v hledání nové interpretace rituálů v buddhismu, zvláště v jeho meditacích. Pro analýzu pozadí hledačů spirituality je vybráno několik představitelů JUBU. Důraz byl kladen na rodinné zázemí, vnímání a city k judaismu a jejich cesta k buddhismu a k jejich ztracené víře k judaismu.

V poslední kapitole se práce zaměřuje na buddhismus, zvláště na formy buddhistických meditací, jež pomohly navrátit JUBU zpátky k judaismu a praktikování jeho tradic. Proto jsou, v první části této kapitoly, znázorněny postoje rabínů a jejich snaha začlenit buddhistické meditace jako pomocníka judaismu. Rabi Alan Lew v středisku Makor Or a v zen buddhistickém centru pořádá zenovou meditaci, která má prohloubit význam modliteb. Rabi Jeff Roth se snaží probudit spící židovské srdce. Meditaci užívá na koncentraci a uklidnění mysli tak, aby židovské srdce a mysl byla při modlitbách přítomná a nikde se netoulala, tímto se zintenzivní význam modlitby. Druhá část poslední kapitoly se věnuje židovským centrům, nabízející buddhistické meditace, výuky a přednášky o židovských tradicích, svátcích a také o buddhismu a hinduismu. Tato centra většinou nabízejí vícedenní útočiště před velkými svátky obsahující meditaci, jógu, čtení z Tóry a modlení. Cílem všech center je nabídnutí oživení spirituality a prostřednictvím přednášek lepší pochopení a náhled na judaismus a jeho praktikování.

Snahou diplomové práce je zodpovězení otázky „Proč je buddhismus (a popřípadě jiné východní nauky) u židů v oblibě?“ První ohlasy po obnovení spirituality v synagogách začaly v 50. a 60. letech v kontrakultuře protestující proti zmatené době a hlavně uvědomující si, že postrádají, něco, co jim nemůže naplnit život. Většinou se

jednalo o poválečné děti, které vyrůstaly v silně materialistické společnosti. Jejich rodiče ze střední a dobře vzdělané třídy si přizpůsobili judaismus k svému pracovnímu nasazení. Hlavním rysem všech JUBU rodičů bylo vynechání modlitby, což mělo za následek vykonávání svátků jenom z nutnosti žida. Vynechání těchto prvků vedlo samozřejmě k pocitu prázdna a nedostatku spirituálního cítění. Z důsledku neochoty rodičů předat svým potomkům znalosti o judaismu, byl způsoben pocit odcizení. JUBU proto shledávali, že judaismus ztratil spiritualitu a tudíž jim už nemá co nabídnout. Volí si dostupnější formu, která je pomocí obrovské popularity snadno dostupná a nabízí přímo to, co hledají: uklidnění, vyřešení jejich problémů a hlavně vzhled do sebe sama pomocí meditace, jógy či jiných spirituálně nabytých praktik. Právě tohle je odpověď na hledanou otázku, proč mají židé buddhismus v oblibě.

JUBU hledají to, co vesměs opustili. Současní rabíni, zvláště žáci rebeho Zalman Schachter-Shalomiho, a nově vznikající židovská spirituální centra si tento problém uvědomili, proto se snaží židům navrátit ten nejdůležitější prvek judaismu, a to modlitbu. Modlitba je sama nositelkou spirituality a službou srdce. Rodiče tento fakt svým dětem nepředali a oni sami později bez modliteb postrádali smysl judaismu. Buddhismus je jenom navedl k tomu, aby si opět uvědomili důležitost modlitby a navrátili se zpátky ke své víře. Je důležité si uvědomit, že po buddhistickém „procitnutí“ se nevracejí k liberálnější formě judaismu, ale volí si buď konzervativní judaismus, nebo ortodoxii. To znamená, že judaismus spiritualitu nijak neztratil, jen ji JUBU nemohli najít, když jim nebyla poskytnuta.

Jak poznamenal chasidský rabi Nachman z Braclavi v 18. Století:

„Otevřete mi svá srdce a já vás vyvedu na novou cestu, která je ve skutečnosti jen tou starou cestou, po níž vždy kráčeli naši předkové - cestou modlitby.“²¹⁴

²¹⁴ MYKOFF, M. *Vlídá zbraň: Modlitby pro chvíle všední i nevšední*. Praha: VOLVOX GLOBATOR, 2000. s. 10.

Seznam použitých pramenů a literatury

Primární literatura

- BOORSTEIN, S. *That's Funny, You Don't Look Buddhist*. San Francisco: HaperSanFrancis, 1997.
- DASS, R. *Bud' tady a ted'*. Praha: Pragma, 2008.
- DASS, R.. *Rozhovory*. East Hauz, 1999.
- DAVIS, A. ed. *Meditation from the Heart of Judaism*. Woodstock: Jewish lights publishing, 2013.
- KAMENETZ, R. *The Jew in the Lotus: A Poet's Rediscovery of Jewish Identity in Buddhist India*. New York: HaperCollins, 1994.
- Kaplan, A. *Jewish Meditation: A Practical Guide*. New York: SCHOCKEN BOOKS, °1985.
- KASIMOV, H., KEENAN, P. J. a KEENEN, L. K., ed. *Besides Still Waters: Jew, Christians, and the Way of the Buddha*. Boston: Wisdom, 2003.
- LATTIN, D. *Harvardský psychedelický klub*. Praha: Pragma, 2011.
- LEW, A. *One God Clapping: The Spiritual Path of a Zen Rabbi*. Woodstock: Jewish Lights Publishing, 1999.
- LINZER, J. *Torah and Dharma: Jewish Seekers in Eastern Religions*. New Jersey: Jason Aronson Inc., 1996.
- MYKOFF, M. *Vlídna zbraň: Modlitby pro chvíle všední i nevšední*. Praha: VOLVOX GLOBATOR, 2000.
- ROTH, J. *Jewish Meditation Practices for Everyday Life: Awakening Your Heart, Connecting with God*. Woodstock: Jewish Lights Publishing, 2009.
- SOSHANNA, B. *Židovská dharma: Praktická příručka k judaismu a zenu*. Praha: Volvox Globar, 2010.
- TATZ, A. a GOTTLIEB, D. *Letters to a Buddhist Jew*. New York: Feldheim Publishers, 2004.

Sekundární literatura

- BAUMAN, Zygmunt. *Individualizovaná společnost*. Praha: Mladá fronta, 2004.
- BERGER, L. R. *Vzdálená sláva: Hledání víry ve věku lehkověrnosti*. Brno: Barrister&Principal, 1997.

- BLAHA, J. *Tóra ve světle kabaly*. Praha: Josef Blaha, 2014.
- DINER, R. H. *The Jew of the United States, 1654 to 2000*. California: University of California Press, 2006.
- DUŠAN, L. a VÁCLAVÍK, D. (ed.) *Individualizace náboženství a identita: Poznámky k současné sociologii náboženství*. Praha: Malvern, 2010.
- FROMM, E. *Člověk a psychoanalýza*. Praha: Nakladatelství Svoboda, 1967.
- GARTNER, P. L. *History of the Jews in Modern Times*. Oxford: Oxford University Press, 2001.
- GROESBERG, S. *Jewish renewal: A Journey the Movement's History, Ideology and Future*. Bloomington: iUniverse, 2007.
- GUÉNON, René. *Krise moderního světa*. Praha: Herrman & synové, 2002.
- GUNARATANA, H. *O meditaci srozumitelně*. Praha: Malvern, 2006.
- HANUŠ, Jíří, ed. *Náboženství v době společenských změn*. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 1999.
- HARVEY, P. *An Introduction to Buddhism: Teaching, history and practices*. Cambridge: Cambridge University Press, 1990.
- HOLBA, J. *Diamantová sůtra*. Praha: DharmaGaia, 2014.
- KAPLAN, E. D. *The Cambridge Companion to American Judaism*. Cambridge: Cambridge University Press, 2005.
- KARP, J. A. *A History of the Jews in America*. Northvale: Jason Aronson, 1996.
- LUŽNÝ, D. *Zelení Bódhisattvové: Sociálně a ekologicky angažovaný buddhismus*. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 2000.
- MICHAELSON, J. *Evolving Dharma: Meditation, Buddhism, and the Next Generation of Enlightenment*. Berkeley: Evolver Editions, 2013.
- NORWOOD, H.S. a POLLACK, G. E. ed. *Encyclopedia of American Jewish History*. Santa Barbara: ABC-CLIO, 2007.
- PREBISH S. Ch. a TANAKA, K. K. ed. *The Faces of Buddhism in America*. California: University of California Press, 1998.
- PREBISH, S. Ch. a BAUMAN, M. ed. *Westward Dharma: Buddhism blond Asia*. California: University of California Press, 2002.
- RAPHAEL, L. M. *Judaism in America*. Columbia: Columbia University Press, 2003.
- ROTHENBERG, E. C. a VALLELY, A. *New age Judaism* Norfolk: Vallentine Mitchell, 2008

- SARNA, D. J. *American Judaism a History*. Yale: Yale University Press, 2005.
- SATLOW, L. M. *Creating Judaism: History, Tradition, Practice*. New York: Columbia University Press, 2006.
- SCHOLEM, G. *Major Trends in Jewish Mysticism*. New York: Schocken Books, 1995.
- SROFHOFF, G. a WHALEN-BRIDGE, J. ed. *American Buddhism as a Way of Life*. Albany: State University of New York, 2010.
- SUTCLIFFE, J. Steven. *Beyond New Age: Exploring Alternative Spirituality*. Edinburgh: Edinburgh University Press, 2000.
- TAYLOR, Charles. *Sekulární věk: Dilemata moderní společnosti*. Praha: Filosofia, 2013.
- TURNER, S. Bryan. *Religion and Modern Society: Citizenship, Secularisation and the State*. Cambridge: Cambridge University Press, 2011.
- VÁLEK, L. *Buddhismus: Uvedení do praxe*. Praha: Dharma, 1995.
- VIDO, R. *Konec velkého vyprávění?: Sekularizace v sociologické perspektivě*. Brno: Centrum pro studium demokracie, 2001.
- VIDO, R. *Konec velkého vyprávění?: Sekularizace v sociologické perspektivě*. Brno: Centrum pro studium demokracie, 2001.

Internetové zdroje

- BLUSTAIN, S. Lilith magazine. *Rabbi Shlomo Carlebach's Shadow side*. online c. 2015. Dostupné z WWW: <<http://www.lilith.org>>
- BUDDHISMUS. *Čtyři vznešené pravdy*. Online c. 2015 Dostupné z WWW:<<http://www.buddhismus.cz/ctyri-vznesene-pravdy.html>>
- COOPER, D. Rabbi David Cooper – Welcome. *Rabbi David Cooper – Welcome*. online c. 2015. Dostupné z WWW: <<http://rabbidavidcooper.com/welcome>>
- DASS, R. Home – Ram Dass. *Biography – Ram Dass*. online c. 2015. Dostupné z WWW: <<http://www.ramdass.org/bio>>
- DR. SHOSHANNA, B. Jewish Dharma. *Jewish Dharma*. online c. 2015. Dostupné z WWW: <<http://www.jewishdharma.com/>>
- DZOGČHEN. Dzogčhen | Mezinárodní komunita dzogčhenu Česká republika. *Co je to dzogčhen? | Dzogčhen*. online c. 2015. Dostupné z WWW: <<http://www.dzogchen.cz/nauka/cojetodzogchen> >

FRANKEL, E. Ellen Frankel, Author & Speaker. *JU-BUs* online c. 2015. Dostupné z WWW: <<http://www.authorellenfrankel.com/ju-bus-4.html>>

HAZON. Home – Hazon. *Elat Chayyim – Hazon*. online c. 2015. Dostupné z WWW: <<http://hazon.org/elat-chayyim/>>

CHOCHOMAT HALEY. Chochmat Halev | A Center of Jewish Spirituality. *Tikkun Middot Project at Chochmat HaLev | Chochmat Halev*. online c. 2015. Dostupné z WWW: <<http://chochmat.org/tikkun-middot-project-at-chochmat-halev/>>

LEVITT, L. *Impossible Assimilations, American Liberalism, and Jewish Difference: Revisiting Jewish Secularism*. *American Quarterly*, Vol. 59, No. 3. s. 812. Online cit. 2015-2-3 dostupné na <[jstor.com](http://www.jstor.com)>

PATHEOS. Patheos | Hosting the Conversation on Faith. *Beyond Jewish Triumphalism* online. c. 2015. Dostupné z WWW: <<http://www.patheos.com/Resources>>

RELIGION & ETHICS NEWSWEEKLY. Religion & Ethics NewsWeekly | PBS. *Rabbi Alan Lew | September 15, 2006 | Religion & Ethics NewsWeekly | PBS*. online c. 2015. Dostupné z WWW: <<http://www.pbs.org/wnet/religionandethics/2006/09/15/september-15-2006-rabbi-alan-lew/3733/>>

THE AWAKENED HEART PROJECT FOR CONTEMPLATIVE JUDAISM. Awakened Heart Project for Jewish Meditation and Contemplative Judaism. *Awakened Heart Project for Jewish Meditation and Contemplative Judaism*. online c. 2015. Dostupné z WWW: <<http://www.awakenedheartproject.org>>

THE AWAKENED HEART PROJECT FOR CONTEMPLATIVE JUDAISM. Awakened Heart Project for Jewish Meditation and Contemplative Judaism. *Jewish Meditation and Yoga Retreat to Prepare for Yom Kippur with Rabbis Myriam Klotz, Joanna Katz and Jeff Roth*. online c. 2015. Dostupné z WWW: <<http://www.awakenedheartproject.org/retreats/contemplative-preparation-for-yom-kippur-5776>>

THE PLURALISM PROJECT. The Pluralism Project at Harvard University. *Center Profile*. online c. 2015. Dostupné z WWW: <<http://www.pluralism.org/profiles/view/72139>>

Seznam zkratek a symbolů

JUBU – Jewish Buddhist

BPF – Buddhist Peace Fellowship

FWBO – Friends of Western Buddhist Order

Anotace

Cílem práce je poskytnout chronologické nahlédnutí do pozadí americké společnosti, od krize identity až po spirituální hledání ve východních naukách. První polovina práce je zaměřena převážně na otázku identity a důvod její krize, spirituální hledání a touze najít alternativu k pocitu nenaplněného života. Druhá polovina je zaměřena na život JUBU, zvláště z první generace, pojící body mezi různými JUBU a důvody, proč se rozhodli hledat spirituality v jiných vírácích či naukách. Cílem práce bude nalezení odpovědi na otázku „Proč je buddhismus a popřípadě jiné východní nauky u židů v oblibě?“ Další otázkou je zjištění, proč židé hledají spiritualitu v jiných vírácích a naukách.

Klíčové slova: Juba, USA, spiritualita, spirituální hledání, krize, meditace, židovské centra, New Age.

Anotation

The aim of the thesis is to provide a chronological insight into the background of American society from an identity crisis to the spiritual quest in Eastern teachings. The first half is focused mainly on the question of identity and the reason for the crisis spiritual quest and desire to find an alternative to feeling unfulfilled life. The second half focuses on the life of Juba, especially first-generation bonding between different points of Juba and the reasons why they decided to seek spirituality in other faiths and doctrines. The goal will be to answer the question "Why is Buddhism, and possibly other Eastern teachings on Jews popular?" The next question is to determine why Jews are seeking spirituality in other faiths and doctrines.

Key words: Juba, USA, spirituality, spiritual quest, crisis, meditation, a Jewish center, New Age,